

Vācu karavīri siltajos ziemas tērpos nomaina cīņas biedrus priekšējās pozīcijās

OTRA ZIEMA AUSTRUMOS

Jau otru reizi šā smagā, bet tomēr sekmīgā vienotā Eiropas nāciju karā pret padomju plašajos austrumu klajumos iestājusies ziema. Un atkal karavīriem, kas nav pieraduši pie šāda klimata, jāpārcieš tās grūtības, ko sagādā ciņas tik nelabvēlīgos dabas apstākļos. Ledainais saļns un sniega vētras biedē cilvēkus un zverus. Metru dziļā sniega kārtā un aizputinātie ceļi traucē karaspēka kustību un aizkavē kara materiālu piegādi.

Un arī šogad, tāpat kā 1941./42. gada ziemā, ienaidnieks ir pārlicināts, ka nupat tam radusies laimīga izdevība. Atkal no jauna tas raids cīņās milzīgas cilvēku un ieroču masas pretim vācu un viņu sabiedroto karavīriem. Aizvien vēl tas nebeidz agītēt, ka jau reiz bargā Krievijas ziema bijusi kļūmīga kādai armijai — 1812. gadā, kad Napoleons un viņa karapulki bija spiesti izbaudīt sakāves rūgtumu. Aizvien vēl kara sludinātāji Londonā un Ņujorkā cer uz „2. ģenerāli ziemu”. Un jau šodien var droši apgalvot, ka arī šī cerība nerealizēsies. Karaspēks un tā vadība, kam jau aiz muguras ir daudz bargāka ziema nesalīdzināmi sliktākos apstākļos, izturēs arī šā gada ziemu. Agitācijas stratēģi Maskavā un Londonā gan apgalvo, ka pagājušā ziemā vācu karaspēka galīgu iznīcināšanu „aizkavējuši” tikai daži neparedzēti apstākļi. Turklāt viņi par šiem mīklainajiem apstākļiem noslēpumaini klusē!

Tagad mums atliek tikai konstatēt, ka viscaur austrumu frontē, kas stiepjas tūkstošiem kilometru garumā, vācu un to sabiedroto karavīri modri stāv savās sargvietās un veic slavas pilnus varoņdarbus. Pretinieka masu uzbrukumam stājas pretim grenadierī un pionieri, tankisti un lielgabalnieki, radiotelegrafisti, piegādes kolonnu vadītāji un arī lidotāji ar nesalaužamu grību, lieliskām kaujas spējām un pirmšķirī-

giem ieročiem. Saprotams, cīņa sniegā, salā un vētrās un turklāt ar skaita ziņā daudz pārāku pretinieku, ir smaga. Un turklāt šis pretinieks ir tikpat nežēlīgs un necilvēcīgs, kā viņa zemes dabas spēki, kas ir viņa uzticamākie sabiedrotie. Tomēr, par spīti visām šīm grūtībām, cīņa šai gadā nav ne tuvu tik smaga, kā tā bija pagājušā ziemā. Šobrīd vācu kara vadība un vācu karavīrs pret nikno ziemu ieguvuši sabiedroto, kas palīdzēs izturēt arī šo smago pārbaudījumu — tā ir 1941./42. gada ziemas kauju pieredze.

Kad plašajos austrumu karalaukos iestājas šā gada ziema, vācu vasaras uzvaras bija jau nodarījušas ienaidniekam ievērojamus zaudējumus. Līdz ar milzīgiem cilvēku un kara materiālu zaudējumiem bolševiki zaudēja arī savus svarīgākos ogļu, dzelzs un rūpniecības apgabalus, milzīgus kviešu lauku apvidus un nozīmīgus eļļas avotus. Tādējādi mazinājās ienaidnieku kaujas spējas un tika bīstami apdraudēta viņu apgāde. Par spīti tam bolševiki tomēr neatturējās no lielām ofensīvām. Tas notika tādēļ, lai saistītu iespējami lielus vācu spēkus, tādējādi panākot Ziemeļāfrikā angļu un amerikāņu akcijas atslēgšanu, un, par visām lietām — lai iespējami drīz kaut kas izšķirtos pašu bolševiku kritiskajā stāvoklī. Lēnām, bet droši apstiprinās Vadoņa teiktā patiesība, ka šādus triecienus (un ar to viņš domāja lielos panākumus iznīcināšanas kaujās pret bolševikiem) ilgstoši nespēj izturēt neviena tauta.

Šā gada ziemai vācu karaspēks bija cilādī sagatavots nekā pagājušā gada sākumā. Gan vācu vadība jau pašā sākumā pārāk labi apzinājās, cik grūts būs ziemas karagājiena padomju zemē. Tā zināja arī, ka ienaidnieks nesaudzīgi izmantos priekšrocības, ko tam solīja cīņas sniegā un salā. Ziemas iestāšanās pagājušā gadā notika tai

laikā, kad karaspēki vēl tikai gatavojās uzbrukumam. Vadības rīcībā vēl nebija visu ziemas karagājiena nepieciešamo pieredzi. Notikumu gaita tai tomēr deva vērtīgu pieredzi, kas šogad likta lietā. Arī pats karaspēks daudz ko mācījies. Tas sākās īpaši par smago mašīnu vadītājiem, par pozīciju un patvertu ierīkošanu, ziemas apģērbu u. t. t. Otrai kara ziemai austrumos vācu karavīrs ļoti apbruņojies ne tikai ārēji, bet arī iekšēji. Agrākie cīnītāji ir norūdījušies vislielākam salam, un tie, kas no jauna pienākuši klāt, ātri piemērojas jaunajiem apstākļiem un mācās pārējos paņēmienus no vecākajiem kara biedriem.

Bez tam arī stratēģijas ziņā vācu bruņoto spēku vadība šai 1942./43. gada kara ziemai guvusi pieredzi. Ir skaidrs, ka tad nav svarīgi gūt panākumus prestiža dēļ, bet ka tā turpinās ienaidnieka iznīcināšanu, līdz tas būs galīgi satriekts. Ienaidnieka zaudējumi, tāpat kā pagājušā ziemā, ir milzīgi. Tā ka laisti darbā jauni automātiski ātršāvēju ieroči, pretinieka pusē šiem ir vēl vairāk kritušo nekā pērn. Saprotams, ka pretinieks to visu noliedz. Vācu aizstāvēšanās elastība to apmulsina. Viņš runā par uzvarām, kur tādu nemaz nav bijis, ziņo, ka iznīcinājis pretinieka spēkus, lai gan vācu un viņu sabiedroto elastīgās aizstāvēšanās dēļ pretiniekam neviena iznīcināšanas kauja nav izdevusies. Pretinieks un tie, kas tam labvēlīgi noskaņoti, brīnīsies, kad dabūs reiz zināt, kas patiesībā šais cīņās ir zaudētājs. Tas pats sakāms par cīņām Veļkije-Luku atbalsta punkta dēļ. Svarīgs ir viens fakts: pēc aplēsumiem līdz 10. janvārim padomju vadība te raidīja cīņās 11 strēlnieku divīzijas, 5 strēlnieku brigādes, 8 tanku brigādes, un tās, cīnoties pret varonīgo garnizonu, zaudēja 80 proc. no saviem spēkiem. Aizvien no jauna bolševiki sūtīja savas ļaužu masas drošā nāvē tikai tāpēc, lai gūtu prestiža panākumus. Ja vēl iedomājamies, ka ik dienas sašauj jeb padara cīņai nespējīgus 120—130 padomju tankus, tad mums kļūst skaidrs, cik lielus zaudējumus pretinieks cieš šai otrā kara ziemā.

Svarīga ir arī vācu pozīciju sistēma plašajā padomju telpā. Šai karā nevar runāt par ierakumiem un nocietinājumiem, kas nepārtraukti stieptos no tālajiem ziemeļiem līdz Kaukazam. Austrumos izveidoti atbalsta punkti, kas nostiprināti pret uzbrukumiem no visām pusēm — t. s. „eža” pozīcijas. Aiz šiem atbalsta punktiem atrodas rezervspēki, kas gatavi doties cīņā, tiklīdz ienaidniekam būtu izdevies izspraukties caur kādu neaizsargātu vietu. Ja pirmajā kara ziemā austrumos bolševikiem kādreiz izdevās pārraut galveno aizsarglīniju, tad viņi nonāca telpā, kas nebija sagatavota viņu atšīšanai. Ja viņiem tagad izdodas izlauzties caur priekšējo līniju, tad tie kļūst pozīciju sistēmā, kur tiem neglābjami jāiet bojā. Arī ar saviem lielajiem uzbrukumiem bolševiki līdz šim nekā sevišķa nav panākuši. Zīmīgs šīs ziemas karošana ir tas, ka vācu spēki ne tikai aizstāvas, bet daudzās vietās dodas arī sekmīgos pretuzbrukumos, izdarot pat ofensīvas operācijas, kur bolševikus nogriež, ielenc un iznīcina.

Katrā ziņā austrumfrontes stāvoklī šai ziemā varam aplūkot mierīgas drošības apziņu. Spēks, kas pērn nespēja satricināt vācu fronti, arī šiem to nevarēs. Arī šoreiz neuzvarēs vis cilvēku un ieroču masas, bet gan labākais karavīrs, labākie ieroči un labākā vadība.

M. V.

Modrā sardze austrumu frontes vidējā daļā.

PLŪTOKRATISKĀ PRESE

„Tāda lieta kā preses brīvība Savienotajās valstīs neeksistē! To zinu es, to zināt arī jūs. Jūsu vidū nav neviena, kas iedrošinātos savas personīgās domas, savu pārliecību sniegt lasītājiem, un, ja arī kāds to iedrošinātos, tad jau iepriekš viņš zinātu, ka šis raksts nekad neparādīsies laikrakstā. Es saņemu 250 dolarus nedēļā, lai manas personīgās domas neparādītos laikrakstā. Jums maksā līdzīgas summas par tādu pašu darbu.”

Sos vārdus, kas tik spilgti raksturo tā saukto preses brīvību Savienotajās valstīs, teica viens no pazīstamākiem amerikāņu žurnālistiem — Džons Svintons 1938. gada martā kādā žurnālistu sanāksmē. Sis pats vīrs, kam drīz pēc minētās sanāksmes bija jāaiziet no žurnālistikas, jau 1913. gadā sevišķi asā veidā uzstājās pret naudas važās kalto preses brīvību, kāda valdīja Savienotajās valstīs. Džons Svintons vairākkārt pasvītrojās, ka amerikāņu žurnālisti par naudu pārdod savu pārliecību, jo viņi zina, ka nākošajā dienā pēc tam, kad viņi iedrošinātos uzrakstīt izdevējiem nevēlamu patiesību, tie atrastos uz ielas bez centa kabatā un arī bez jebkādam cerībām atrast darbu kādā citā laikrakstā. Amerikā esot visu iespēju zeme. Tajā iznāk tūkstošiem dažādu laikrakstu un žurnālu, kuŗi savā starpā apkaŗojas un kuŗu izdevēji ņķiet esam lielākie ienaidnieki. Bet vienā lietā visi izdevēji ir vienojuŗies. Neviena redakcija nepieņems darbā no citas redakcijas par izdevējiem nevēlamu darbu izmestu līdzstrādnieku.

Lūk, tāpēc, saka Svintons, amerikāņu žurnālists spiests apmelot savu tautu, sniedzot tai apzināti nepatiesu un tendenciozu informāciju. Viņam jāpārdod sava pārliecība, žurnālista ētika un gods maizes rie-

Tas ir kara kūdītājs Bullits.
Laikmeta arch.

ciena dēļ. Amerikāņu žurnālisti ir tikai marionetes, kas dara to, ko izdevēji liek. Tāda ir tā sauktā preses brīvība, par ko daudz runāts, daudz jūsmots un par ko arī tagad vēl daži ļaudis nav īsti skaidrībā. Nereti dzirdētas domas, ka autoritārā iekārta, it sevišķi Vācijā un Itālijā, esot iznīcinājusi leģendāro preses brīvību. Laikrakstiem tagad esot jāraksta tas, ko tiem liek.

Ir taishība. Tāda preses brīvība, kādu to redzam „brīvajās demokrātijās” Anglijā un Amerikā, autoritārās valstīs nepastāv. Taču tieši tāpēc mēs varam apgalvot, ka mūsu prese ir simtreiz brīvāka par „brīvo” presi mūsu ienaidnieku nometnē. Mūsu laikraksti raksta to, ko viņiem liek... pienākums un atbildība pret savu tautu un tās nākotni. Ar to vien, ka mūsu prese tagad nav vairs zelta bedre uzņēmīgiem un peļņas kāriem veikalniekiem, mēs esam noņēmuŗi tai naudas važas, kas to ierobeŗoja. Likvidējot privātos izdevējus, kuŗu vienīgais nolūks bija peļņa, un presi nododot valsts pārziņā, autoritārās valstīs atdeva tai brīvību, kādas nav un laikam nekad arī nebūs tais zemēs, kur brīvības vārds pārvērstas par kailu saukli plaŗāko tautas slāņu apmulsināšanai.

Angļu un amerikāņu laikraksti gandrīz simtprocentīgi pieder atseviŗķām personām vai izdevēju sabiedrībām. Izņemot nedaudzus mazus provinces laikrakstus, gandrīz visi pārejie pieder žīdiem. Bet arī tie nedaudzie laikraksti, kur žīdi līdz ņim nav varējuŗi iespiesties, netieŗi tomēr atrodas žīdu ietekmē. Kā zināms, amerikāņu un angļu laikraksti saimnieciski lielā mērā balstās uz sludinājumiem. Lielākās firmas un rūpniecības uzņēmumi savus sludinājumus laikrakstiem nodod uz veselu gadu, pie kam ņo sludinājumu vērtība sniedzas daudzos simtos tūkstoŗu. Ja kāds no ņiem laikrakstiem kādreiz iedroŗinās ievietot tikai vienu žīdu veikalniekiem nevēlamu ziņu vai ievadrakstu, tad nākoŗajā dienā laikraksta izdevēji saņem noteiktu norādījumu, tādas lietas nākotnē vairs neatkāŗtot, vai arī atteikties no sludinājumiem. Raksturīgu liecību par to dod amerikāņu laikraksts „Connecticut Staats Zeitung” 1936. gada 7. maija rakstā par kādu laikraksta izdevēju, kas, būdams Vācijas politikai draudzīgi noskaŗots, tomēr sniedzis savā laikrakstā nepatiesas un tendenciozas ziņas par Vāciju. ņis izdevējs paskaidrojis — „Es esmu amerikānis, esmu veikalnieks un gribu pelnīt, lai varētu uzturēt sevi un savu ģimeni. Tas man nebūtu iespējams, ja es ar Vācijai draudzīgiem rakstiem sanāktu naidā ar veikalniekiem, kuŗu sludinājumi man ienes gadā vienu miljonu dolaru.”

Amerikāņu prese visā pasaulē pazīstama kā sensāciju prese, kam nav nekādu likumu, nekādas goda sajūtas. Amerikāņu laikraksti bez kādas kautrēŗšanās savās slejās sniedz visplaŗākos iztirzājumus par kādas personas intīmo dzīvi tikai tāpēc, ka zemākiem tautas slāņiem tas patīk, tie laikrakstus pērk, un izdevējiem tādā kārtā rodas ienākumi. Amerikāņu žurnālistiem, ja tie grib nopelnīt, par katru cenu jācensās atrast kāda sensācija. Ja tādas nav, tā jāizdomā pašam. Ja miera laikā amerikāņu prese kalpoja īpaŗi izdevēju ienākumu vairoŗānai, tad līdz ar Rūŗvelta nāŗšanu pie varas un viņa sāktu kara kūdītāŗas kampaņu arī laikrakstiem nāŗcās pakļauties Rūŗ-

velta diktātam. Cieŗā sadarbībā ar izdevējiem Rūŗvelts prata izmantot veikalnieku peļņas kāri savu intrigu viŗānai. Lai tautu noskaŗotu pret Vāciju, Rūŗvelts deva mājienu visiem laikrakstiem sniegt vistrakāķas ziņas par notikumiem Vācijā. No laikrakstu speciālkorespondentiem Eiropas valstīs uz Ameriku plūda gaŗu gaŗie ziņojumi un speciālzīņojumi, kas pa lielāķai daļai bija raduŗies amerikāņu vēstniecībās.

Kāds Savienoto valstu korespondents Parīzē 1938. gadā ļautāŗ, kāpēc viņa pārstāvētais laikraksts sniedz tik aplamas ziņas par Vāciju, atbildēja: „Tāpēc, ka mans izdevējs to prasa. Es saņemu noteiktas instrukcijas par kādiem tematiem un kādā stilā man jāraksta. Ja es to nedarītu un iedroŗinātos uzrakstīt kaut vienu cildinājuma vārdu par Vāciju, otrā dienā mani atsauktu un manā vietā nāktu cits, kas izdevēju rīkojumus izpildītu burtiski.”

ņai melu kampaņā, ko pēc Rūŗvelta rīkojuma bija sākusī amerikāņu prese, piedalījās arī diplomātiskās pārstāvniecības. 1939. gada 2. septembrī, tātd otrā dienā pēc Vācijas un Polijas konflikta sāķšanās, kad Savienotās valstīs vēl vienmēr atgādināja savu neitralitāti, Savienoto valstu vēstnieks Parīzē Bullits telegrafēja savam kollēgam Varŗavā: „Sūtiet ņausmu ziņas par vācu briesmu darbiem!”

Rīkojums bija skaidrs. Amerikāņu vēstnieks Varŗavā arī centās, ko spēja. Vēstniecības ņausmu stāstus vēl papildināja un pārstrādāja žīdu redaktori Amerikas laikrakstos, un tad tos varēja pasniegt lasītājiem. Ka ņais „speciālkorespondentu” ziņojumos nebija neviena vārda patiesības, nebija svarīgi. Galvenais — tos taču sniedza tā sauktā brīvā prese. No ņejienes ziņojumus pārņēma angļu un Anglijas un Amerikas pakalpiŗo valstu laikraksti, visā pasaulē izplatot žīdu aģentu smalki savītās intrigas.

Pret tā saukto preses brīvību cīņģuŗies daudzi valsts vīri, bet tikai Vācijai un Itālijai kā pirmajām izdevās presi no ņis „brīvības” atbrīvot. Jaunās Eiropas valstīs jau izveidojuŗies cita prese, kas, būdama atbildīga par saviem rakstiem valsts vadībai, ir līdz ar to atbrīvota no atseviŗķo personu diktāta. Mūsu prese tagad ir brīva ņā vārda patiesajā nozīmē. Mūsu prese savu spēku un varu izlieto, lai celtu savas tautas un valsts labklīŗību un nodroŗinātu tai droŗu un mierīgu nākotni.

Gaisa varoni

1942. gada oktobrī, kā piektajam vācu karavīram, Vadonis piešķīra bruņinieka krusta vainagu ar šķēpiem un briljantiem majoram Hermann'am Graf'am, kas ar vairāk nekā 200 gaisa uzvarām ir izvirzījies pasaules labāko lidotāju iznīcinātāju priekšgalā. Līdz šim šo vācu armijas augstāko goda zīmi ir izpelnījušies tikai lidotāji iznīcinātāji. Kā pirmais plkv. Mölders's to ieguva pēc 101 gaisa uzvaras, otrs — plkv. Galland's pēc 94 uzvarām, trešais — majors Gollob's pēc 150 uzvarām un ceturtais — kapt. Marseille's ar 125 uzvarām. Kā Mölders's, tā arī kapt. Marseille's ir miruši lidotāja nāvē, un viņu panākumi, tāpat kā pirmā pasaules kara varoņa Richthofen'a nopelni, uz mūžīgiem laikiem būs ierakstīti gaisa iekarošanas vēstures izcilākajā lapaspusē.

Kas var būt vienkāršāks? — domā lasītājs, lasot virspavēlniecības ziņojumus, ka atkal ir notriektas tik un tik lidmašīnas un varonim piespriests bruņinieka krusts. Ir jānošauj tikai zināms skaits pretinieku, un bruņinieka krusts — rokā. Bet vai kāds ir padomājis, ko nozīmē lidotājam sasniegt šādus ārkārtējus panākumus un cik viegli tie iegūstami. Vai tuvošanās pretiniekam ir tik vienkārša, ka atliek tikai to ņemt precīzi uz grauda, nospiest lielgabalu un ložmetēju sprūdus, un pretinieks jau liesmu apņēmis gāzīsies zemē? Nē, tā tas nav! Lai kļūtu par lidotāju iznīcinātāju, jābūt labam lidotājam, kas spēj vadīt mazās, ātrās, kustīgās lielas jaudas motoru lidmašīnas, kuras ar milzu ātrumu traucas padebešos. Katra šāda lidmašīna ir īsts tehnikas brīnumdarbs — maza, ar nelielu plāksņu virsmu, ar šauru, nelielu kabīni, kurā tikko vieta vienam lidotājam. Tai ir ievēlamās skrietules, radio aparāts, tā aprūpota ar vienu vai diviem lielgabaliem un četriem līdz astoņiem ložmetējiem. Lidmašīnas ātrums sasniedz pat 700 km stundā un kāpšanas spēja tāda, ka 7000 vai 8000 metru augstumu tā sasniedz dažās minūtēs. Šādas lidmašīnas griesti, t. i. maksimālais augstums ir vēl daudz augstāks. Sprotams, ka lidmašīnā, kas lido tādos augstumos, iebūvēts arī skābekļa aparāts un kabīne un lidotāja apģērbi tiek apsildīti, jo tik augstu gaisā pat vasarā ir stipri zema temperatūra. Bez tam lidmašīnai ir ierīces bumbu piekabīnāšanai, tā kā tā var apkarot zemes mērķus ne tikai ar saviem uguns ieročiem, bet arī ar bumbām. Daudzo palīgierīču, kā: gaisa bremžu, skrietuļu mehānismu, maināmā soļa propelleru, ieroču un radio apkalpošana — bez pašas lidmašīnas vadības jau prasa no lidotāja augstu garīgu attīstību, aukstasinību, mieru un nosvērtību, un par visām lietām kaujas prieku un uzbrukuma garu. Bēz šīm īpašībām lidotājs iznīcinātājs nav sāva vārda vērts. Pats par sevi saprotams, ka viņa lidošanas teknikai un šaušanas mākslai ir jābūt teicami izkoptām.

Par vācu lidotāju iznīcinātāju inspektoru ievērojamā vācu lidotāja Mölders'a vietā iecelts otrs ievērojamākais vācu kara lidotājs plkv. Galland's, paaugstinot viņu generālmajora pakāpē. Galland'am ir tikai 30 gadi.

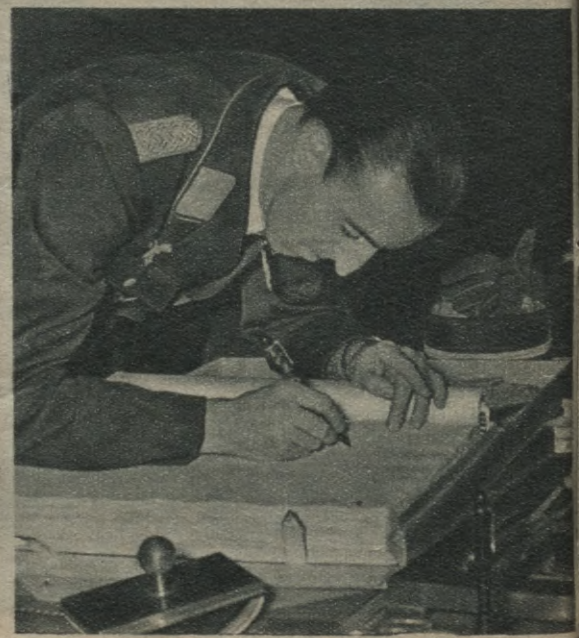
Vācu kara lidotājs majors Gollob's. Viņš savas lidotāja gaitas sāka gefreitera pakāpē.

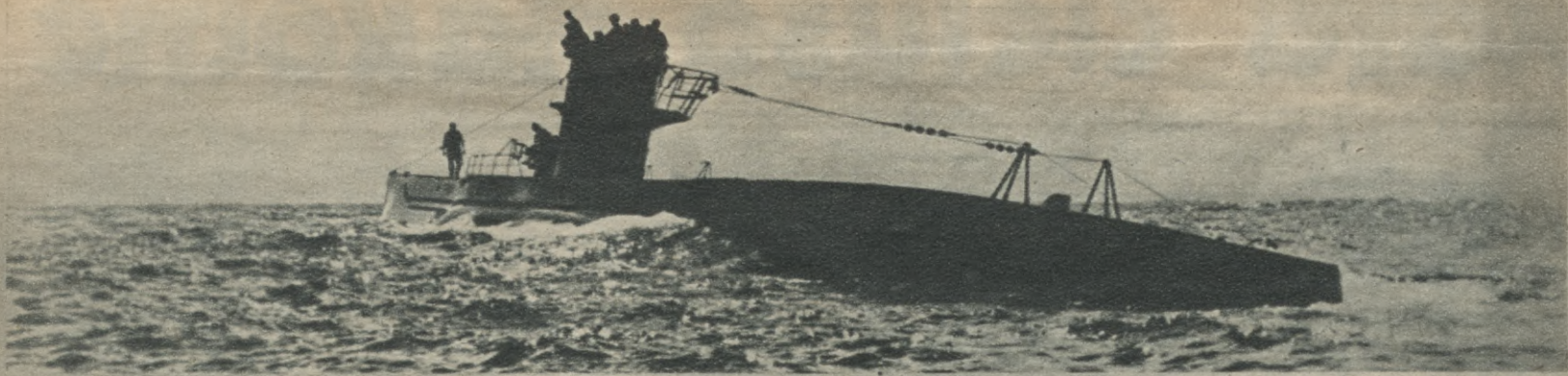
Pamanot pretinieka lidmašīnu formācijas, iznīcinātāju vienības vai atsevišķas lidmašīnas uzbrūk pretiniekam, kas, pamanījis savu lielāko briesmu — iznīcinātāju — tuvošanos, šauj no visiem stobriem. Lai drāztos pretim ienaidnieka ložu krusai, iznīcinātāja vadītājam jābūt ar lielu nervu izturību. Tuvojoties līdz dažiem simtiem metru un pat vēl tuvāk līdz dažiem desmit metriem, no visiem stobriem jāsāk šaut, jo šaušanas ilgums, ievērojot lielo ātrumu, var būt tikai dažas sekundes vai pat sekundes daļas. Šai laikā ir jāapleš apsteigums, ko noies pretinieka lidmašīna laika sprīdī, kamēr to panāks iznīcinātāju uguns ieroču lodes vai granātas. Šā apsteiguma lielums stipri atkarājas no lidmašīnas stāvokļa uzbrūkot, no tās ātruma un pretinieka manevrēšanas, jo tas centīsies, cik vien iespējams, izvairīties no iznīcinātāju uguns. Šaujot tiek izdarīta vēl tēmēšanas korekcija, jo iznīcinātāju lielgabaliem un ložmetējiem munīcija ir ar spīdošu trajektoriju. Ir par maz pretinieka lidmašīnu tikai sašaut. Lai to nogāztu zemē, jātrāpa svarīgas vietas, lai izvestu to no ierindas, jeb jānošauj lidmašīnas vadītājs. Uzbrukuma panākumus fiksē iebūvēta kino kamera. Ja satiekas divas atsevišķas lidmašīnas gaisā, tad viss atkarājas no lidmašīnu aerodinamiskām īpašībām un galvenais no pašiem lidotājiem. Labāks lidotājs, pat ar vājāku mašīnu, gandrīz bez briesmām notrieks pretinieku zemē. Kā vilcīņš tad lidmašīna griežas ap lidmašīnu, cenzdamās viena otrai iekļūt astē, lai tad ar savu nekustīgi iebūvēto ložmetēju un lielgabalu uguni ņemtu pretinieku uz grauda. Ar vistrakākām figūrām un evolūcijām tad vājākais mēģina izbēgt savam liktenim, bet reti tas izdodas. Sašautais pretinieks kā degoša lāpa gāžas zemē, sašķīstot drupās. Gaisa kaujā izšķīrās, vai būt vai nebūt. Ar zīrnēm nešauj arī pretinieka zenītbaterijas, zenītložmetēji un kājnīkie ieroči tad, kad iznīcinātāji apkaļo zemes mērķus, uzbrūkot pretinieka spēku sablīvējumiem, bruņu mašīnām, kolonnām vai citiem mērķiem. Dienā un naktī nāvei un iznīcībai raugās ik mirkli acīs lidotājs iznīcinātājs, tomēr tas visas grūtības pārspēj.

H. Cukurs.

Majoru Graf'u Minchene uzņēma kā savu goda viesi. — Attēlā: Graf's parakstās goda viesu grāmatā

Scherl'a uz

TANKKUGI GRIMST KAD TANKKUĢU FLOTE GRIMST ---

Zemūdenes ir ass valstu iedarbīgākais un pretinieku bīstamākais ierocis šai ilgstošajā iznīcināšanas kara. Pēdējo vācu zemūdeņu darbības dēļ, kas ar katru dienu paplašinās arvien vairāk un iespējīgāk, vācu bruņoto spēku pārākums uz jūras izpaužas tikpat spilgti kā uz sauszemes un gaisā. Kopš kara sākuma ass valstu ienaidnieki jau zaudējuši 28 miljonus bruto reģistrā tonnu. Trešo daļu, t. i. apmēram 9 milj. brt. no šā konkrēti grūti aptveramā ienaidnieku tonnāžas daudzuma, nogremdējušas vācu zemūdenes. Ko nozīmē jau 100.000 brt. vien, par ko pēdējā laikā arvien biežāk dzird vācu bruņoto spēku virspavēlniecības speciālzīņojumos, var spriest jau no salīdzinājuma vien, ka tādos gadījumos nogremdēta 14.000 preču vagonu krava. Tās pārvešanai būtu nepieciešami 240 preču vilcieni, kas aizstieptos 150 kilometru garumā. Jau vienas 10.000 tonnu tilpuma kuģa ogļu kravas pietiek 60.000 iedzīvotāju apgādei ar ogļiem veselam gadam. 28 miljoni tonnu kuģa tilpuma pietiktu, lai 2 gadus apgādātu ar kurināmo vielu visus Lielvācijas iedzīvotājus. Daudz jūtāmāk tūkstošiem un miljoniem lielo kuģu kravu nogremdēšanu izjūt ienaidnieki, ja šī krava sastāv no kara darbībai visnepieciešamākajām lietām — municijas, apbruņojuma un degvielas. Sevišķi liela nozīme ir pēdējām, jo bez tām modernais motorizētais karš nemaz nav iedomājams. Šīs degvielas resp. nafta un benzīns nav ne ar ko aizstājamas.

Sevišķi smags trieciens angļu un amerikāņu motorizēto karaspēku apgādes aparātam Afrika ir dienvidos no Azoru salām nogremdētie 15 tankkuģi 141.000 brt. koptilpumā. Ar šo lielisko vācu zemūdeņu panākumiem pretinieka rīcībā esošās tankkuģu tonnāžas zaudējumi kopš kara sākuma palielinājušies pāri par 700 tankkuģiem 5,1 milj. brt. koptilpumā. Savienoto valstu tankkuģu būvētavas 1942. gadā, kā to apliecina amerikāņu kuģniecības komisijas priekšsēdis admirālis Lauds, spējušas izbūvēt tikai 42 jaunus tankkuģus. Vairāk nekā trešo daļu šīs produkcijas ražojumu amerikāņi zaudējuši vienā dienā.

R. A.

15 NOGREMDĒTI TANKKUĢI =

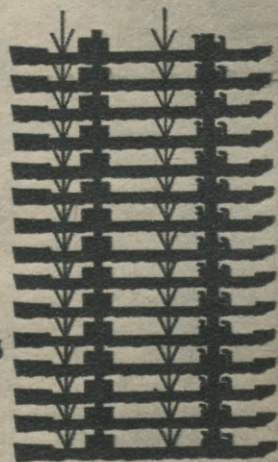

= 141000 BRT

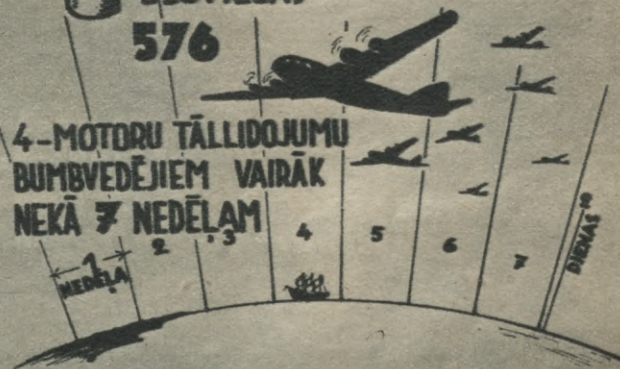
= 201000 T NAFTAS

DEGVIELAS 576

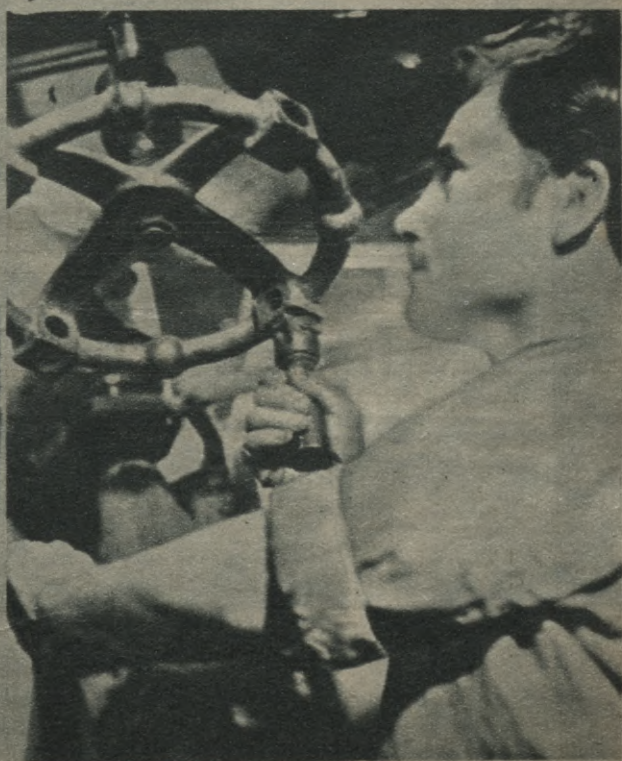
4-MOTORU TĀLLIDOJUMU BUMBVEDĒJIEM VAIRĀK NEKĀ 7 NEDĒLAM

Torpēdētāis ienaidnieka tankkuģis nogrimst degošās naftas mākoņos līts. Kapteinleitnants Guggenberger's ir labākais vācu zemūdeņu komandants Vidusjūras cīņā telpā. Vadonis viņu apbalvojis ar Dzelzs krusta bruņinieku pakāpes ozollapu vainagu.

Sardzē pie zemūdenes „sirds” rēgulētāja — dzījuma stūres.

Scherf'a uzņ.

Karā cietušo nākotne

Kļuvis jau par paradumu goda vietas nācījas svinībās un citos sarīkojumos aizvien ierādīt ievainotajiem frontes kaņavīriem. Tā ir maza pateicība par lielajiem frontes upuriem. Daudz vēsāk pret karā cietušajiem izturējās priekš 25 gadiem ne tikai Lielvācijā, bet arī visur citur.

Daudz rūpju tiem sagādāja piemērota darbalaika atrašana. Tikai nacionālsociālistiskā Vācija, uzlabojot kaņaspēka aizgādību, nodrošinājusi viņu sociālo stāvokli.

Par svarīgāko uzskata karā cietušo tiesības strādāt. Ja kaņavīrs kļuvis nederīgs dienestam, bet saglabājis darba spējas, viņš var būt drošs, ka to uzskatīs par pilnvērtīgu darba spēku. Neviens nešaubās, ka šai karā cietušie jaunie kaņavīri pēc droširdīgajām kaņā gaitām pierādīs savas spējas arī saimniecības laukā. Šai ziņā viņiem neatsverams atbalsts ir aroda aizgādība, kas tagad darbojas ļoti izdevīgos apstākļos. Tomēr jāatzīst, ka ar karā cietuša atgriešanos agrākajā darbā vai aroda, šis jautājums vēl nav atrisināts. Ievainojumu sekas bieži sagādā lielas grūtības: jāpārtrauc darbs, rodas īpaši izdevumi sakarā ar braukšanu, veļu, apģērbu, pārtiku. Katrā ziņā svarīgi, lai karā cietušais atrastu tādu darbu, kur tas justos apmierināts.

Galvenais nav iegūt jaunu darba spēku tautas saimniecībai, bet gādāt par to, lai fiziski cietušais saglabātu spirtu, veselīgu garu. Lielvācija šai ziņā daudz mācījusies no pirmā pasaules kara notikumiem. Toreiz, kad ievainoto, tāpat kā kritušo kaņavīru skaits bija nesalīdzināmi lielāks nekā tagadējā karā, ar vācu Sarkanā krusta gādību un izlietojot teicamos chirurgijas sasniegumus, no 12,7 miljoniem ievainotu un saslimušu kaņavīru dienesta spējas atguva 11,5 miljoni, t. i. 90,9 proc. kaņā laukā cietušo. Tagad, kad rūpes par karā ievainotajiem daudz lielākas un arī chirurgiskā un ortopēdiskā ārstēšana ievērojami progresējusi, panākumi vēl lielāki.

Šis ievainotais važonis, kuņā labā roka kaula lūzuma dēļ zaudējusi darba spējas, vairs nevar braukt ar zirgiem. Tādēļ viņš šē ar mākslīgu roku mācās vadīt traktoru.

Karā cietušie vispirms mācās lietot savus mākslīgos locekļus. Attēlā — kāds kaņavīrs, kas zaudējis labo roku, valsts izmēģinājumu saimniecībā Luizenhofā apcērp dzīvzoģu.

Putnkopības fermā ievainotos kaņavīrus iepazīstina ar visiem šīs nozares darbiem. Pēc apmācību laika tie var izglītoties vai nu par putnkopjiem vai putnkopības instruktoriem.

Uzņ.: Scherl 5, Weltbild 2.

Pu labi: galdnieks, kas karā zaudējis roku, Berlīnes tehniskajā kara arodskolā rod iespēju strādāt savu meistardarbu.

Daudz domā par to, vai fiziski veselos iestāžu un pārvaldes darbiniekus nevarētu likt kādā praktiskā darba laukā, bet viņu vieta karā cietušos. Bez tam pārdarbojami apdraudētos karā cietušos ieceļ par instruktoriem rūpniecībā, amatniecībā un tirdzniecībā. Tos, kas agrāk strādājuši par mūrniekiem vai namdariem, speciāli sagatavo, lai viņi arī turpmāk varētu darboties kādā sava aroda nozarē. Šai apmācībai ir liela nozīme tāpēc, ka pēc kara daudzās Eiropas pilsētās būs jānovērš ne tikai namu bojājumi, bet būs jāceļ arī labāki, jaunām sociālām prasībām piemēroti dzīvokļi. Tāpat sevišķi noderīgi apgādes un dzīvei nepieciešamo preču rūpniecībā ir tie karā cietušie, kas izmācījušies par tehniskiem zīmētājiem.

Rūpniecībā svarīgs ikviens arodstrādnieks. Un ja mēs domājam par plašajiem austrumu apgabaliem, kam Eiropa būs jāapgāda ar nepieciešamiem pārtikas līdzekļiem, tad ir skaidrs, ka tur jau tagad vajadzīgs liels skaits mācītu zemkopju, nemaz nerunājot par nākotni. Arī šiem uzdevumiem sagatavo ļoti daudzus karā cietušos. Šai nolūkā Brandenburgas Markas, Zaksijas, Vestfālijas un Bavārijas zemnieku organizācijas ierīkojušas īpašas skolas. Pirmajos mācību gados noskaidro, par ko katrs īpaši interesējas un kādu arodu tas spēj veikt par spīti saviem fiziskajiem defektiem.

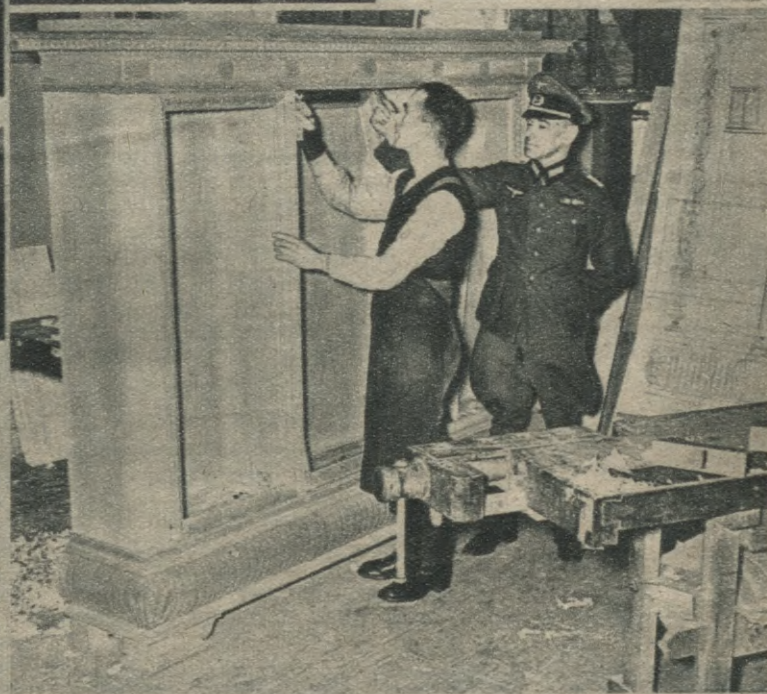
Šādai karā cietušo arodaizgādībai ir milzu panākumi. Tā nodrošināts ne tikai viņu saimnieciskais stāvoklis, bet arī gara možums un veselība. Līdz ar darba prieku viņos atgriežas arī dzīves prieks. Viņi pārliecinās, ka tie ne tikai veikuši savu pienākumu cīņās, bet, ka viņu nestos upurus arī pienācīgi novērtē. Reichsministrs Dr. Goebbels atradis īsto vārdu, nosaukdam šos karā ievainotus par „nācīgas goda pilsoņiem”. Tas sakāms ne tikai par vācu, bet visu pārējo Jaunās Eiropas nācīju un tautu karā cietušajiem karavīriem.

M. V.

Cinās ievainotie lauku ļaudis iepazīstas ar lauksaimniecības mašīnu darbību Vartenbergas skolā Berlīnes tuvumā.

Kāds rokā ievainots mašīnu būvētājs Berlīnes tehniskajā kara arodskolā piedalās mašīnu būvtechnikas zīmēšanas kursos, lai vēlāk varētu strādāt par zīmētāju.

Karā ievainotais elektromašīnu būvētājs, kas Berlīnes tehniskajā kara arodskolā gatavojas uz meistara pārbaudījumu, darbā pie virpas.

Cilvēks, kas visu zina

6000 KM KRUSTĀM ŠĶĒRSĀM PA LIELVĀCIJU

„Kolekcionāri — laimīgi ļaudis,” — teicis Goethe, un tam ir zināma taisnība; citādi nebūtu tik daudz kolekcionāru. Daudzi no viņiem savai kolekcionēšanas dzīvai jeb pareizāk gan — kaislībai, veltījuši visu savu brīvo laiku, ziedojuši visus savus līdzekļus. Daža laba kolekcionāra savāktie materiāli bijuši tik bagātīgi, ka no tiem vēlāk izveidojušies plaši arhīvi un pat muzeji. Plaši pazīstama ir vācu zinātnieka — kolekcionāra barona Ferdinand'a Neufforge's kolekcija. Tānī vispilnīgāk saprototi materiāli, kas raksturo vācu kultūras garu. Barons Neufforge vairākus gadu desmitus apmeklēja grāmatu utrupes un visus antikvāriātus. Viņa kolekcijas katalogs aptver 600 lapaspuses. Tikpat pazīstama ir galma padomnieka Danchelovsky vērtīgā kultūrvēsturiskā fotografiju kolekcija, kas pašreiz atrodas Vīnes Nacionālā bibliotēkā. Tānī atrodami uzņēmumi sākot ar pagājušā gadsimta otru pusi līdz pasaules kara sākumam. Ļoti īpatnēja ir Vīnes Burgteātra bijušā direktora un šā teātra aktiera Max'a Paulsen'a kara zinātnes, kārsu un ģenerālštābu plānu kolekcija. Dižajā vācu tehnikas muzeja pilī Minchenē, kam pamatu licis Oskar's fon Müller's, vācu tehnikas attīstība sakārtota ļoti pārskatāmā veidā. Šo darbu viņš sācis ar to, ka sistematiski atrāvis iznīcībai un aizmirstībai padotos piemēnas gabalus.

Achenas laikrakstu muzeja pastāvēšanai jāpateicas Oskar'am fon Forckenbek'am. Viņš savācis visā pasaulē iznākošos periodiskās preses izdevumus. Muzejā ap 170.000 priekšmetu. To skaitā var atrast arī daudz kurioza. Kāds Parīzes laikraksts, kas iznācis ik pa 2 nedēļām, izsniedzis katram šā laikraksta pircējam svīlpi, lai ar to izsvīptu politiķi — ģenerāli Bulanzē, kas darbojās pēc 1870. gada revanša kara.

Pasākā vēsturisko dokumentu un dažādu lietisku pierādījumu kolekcija atrodas Minchenē. To vairāk nekā 30 gadu ilgā neatlaidīgā un pašizliedzīgā darbā savācis minchenietis Friedrich's Josef's Maria Rehse, liels īpatnis, kādu Minchenē, kā jau ievērojamā mākslas dzīves centrā, nav mazums.

Liktenīgie šāvieni 1914. gada 28. jūnijā Sarajevā, kam par upuri krita Austro-Ungārijas tropmantinieks Franz's Ferdinand's ar savu laulāto draudzeni, un kas izraisīja pirmo pasaules karu, ierosināja Minchenes fotografu Rehsi vākt visus pieejamos rakstītos, iespiestos un citus dokumentus, kam vien kāds sakars ar sekojošā laika sprīža vēsturiskajiem notikumiem, t. i. pasaules karu, tā beigām un juku laikmetu, kurš tik smagi skāra Vāciju un tās tautu. Rehse vispirms savāca visus dokumentus, grāmatas, žurnālus, laikrakstus un to izgriezumus, kas vien attiecās uz pasaules karu.

Kašs ietilga. Pie Minchenes pārtikas preču veikaliem stāvēja bērni un nabadzīgas sievas garu garajās rindās. Tautas apģāde ar dzīvei nepieciešamo bija vārgs punkts toreizējā kara saimniecībā. Tā nedeļa tādu drošību cilvēkiem raudzīties ar palāvību nākotnē kā šobrīd, par ko jāpateicas nacionālsociālistiskai iekārtai. Mincheniešu vidū, kas nezināja, kā apmierināt tukšo vēderu, dzīvoja vīrs, kas savas trūcīgās maizes, gaļas un sviesta markas rūpīgi noglabāja skapī mājās un labāk cieta badu, nekā deva tās maizniekam vai miesniekam. Tas pats vīrs, ko minchenieši nokristīja par „savādnieku”, kas brīvprātīgi badojās,

diendienā un naktīs bija sastopams ar milzu portfeli Minchenes ielās. Viņš pacēla no ielu bruģa papīrus, ko citi meta zemē. Izmantojot nakts tumsu, viņš noplēsa no reklāmu stabiem uzsaucumus, rīkojumus, paziņojumus. Spiestuvēs un kancelejās viņš lūdza brošūru un formulāru brīveksemplārus.

Rehse vāca materiālus, par ko zinātne nepavisam neinteresējās: pārtikas produktu un apģādes kartītes, rīkojumus un paziņojumus, vēstules un rokrakstus, grāmatas un kartes, fotografijas un plakātus, skrejlapīņas un visādu pastāvošu un dibināmo partiju programmas un to projektus, valsts ienaidnieku un sabotētāju kūdišanas rakstus, antāntes valstu uzsaucumus, papīra, zīda, ādas vai porcelāna kaņalaika naudu, karikatūras, kuriozitātes un visāda veida bezgaršīgus kara laika ražojumus — ar Vācijas nacionālām krāsām un Dzelzs krustu rotātus šķīvjus, lases un kārbīņas, akmeņogļu briketes ar uzrakstu „Dievs, sodi Angliju!”, bikšu lences ar ieaustu „Uz priekšu, urrā!”, papes ripas alus glāzēm ar uzrakstu „Daudz ienaidnieku, liels gods!”, spēļu kārtis ar vācu kaņavadona galvām, bet piedevām arī vēl dažādas „erzacus” — veļu no nātrēm un papīra, koka un metalla kurpju zoles, pārtikas un garšvielu paraugus oriģinālos iesaiņojumos, piemēram, ievārijuma aizstājēju ar nosaukumu „vecmāmiņas žeļeja”, dāvanas kaņavīriem frontē — cigārus no kļavu lapām u. t. t. Rehse bija nodomājis vēsturiskos dokumentus vākt tikai pa kara laiku, bet sāko darbu viņš turpināja arī vēlāk. Viņš rūpīgi savāca gandrīz bez izņēmuma visus plakātus, uzsaucumus un citus materiālus, kas attiecās uz Minchenes padomju republiku laikā no 1918. gada 8. novembra līdz 1919. gada 30. decembrim. To fanātiskais Rehse's „tētiņš”, kā viņu dēvē minchenieši, bieži vien darīja ar dzīvības briesmām. Par to liecina nevien daudzās draudu vēstules ar dunciem, pistolēm, nāves galvām un saņņaugtajām dūrēm pie attiecīgā teksta, kā, piemēram, „Tavas dienas ir skaitītas!” un tamlīdzīgi, bet arī daudz taustāmāki pierādījumi.

Ne reizi vien viņš devās nakts sirojumos pa Minchenes ielām un ar slapju lupatu atmieckšķēja plakātus no reklāmu stabiem. Arī redakcijās un iestādēs tas gan atļautā, gan neatļautā ceļā mēģināja iegūt materiālus. Dažu labu reizi viņš atgriezās mājās ar zilu aci.

„Mana sieva,” ar humoru stāsta Rehse, „arvien meta krustus, kad es no savām medībām atgriezos mājās dzīvs un vesels. Bieži vien viņa man prasīja, no kurienes gan tie puni un zilumi, kad atkal atgriezos ar retumiem portfeli. Manas izrunas, ka man nācies pakrist uz ielas dzelzceļa sliedēm vai tumsā kādās kāpnēs, drīz vien neatrada vairs dzirdīgas ausis.”

1928. gadā Rehse'm bija jau sakrājušies tik daudz dažādu vēsturisko notikumu dokumentu, ka visas viņa dzīvokļa istabas jau bija pilnas. Arī blakus telpas, virtuve, vannas istaba, malķas šķūnītis un pagrabs — viss bija arhīvs. Dzīvokļa saimnieks, baidoties, ka neiegāžas griesti, jo vietām tie jau bija saplaisājuši, uzteica Rehse'm dzīvokli. Tad Rehse sava arhīva vajadzībām noīrēja kādu garāžu. Arhīva pārvešanai bija nepieciešami vairāki mēbeļu transporta vāgi, tā ka pārkrāvšanās līdzinājās jau labas izstādes pārvietošanai.

Ziņas par Rehse's vēsturisko dokumentu krātuvi jau toreiz bija aplidojušas visu pasauli. Jau 1928. gadā tas saņēma vairākus vilinošus piedāvājumus pārdot savu arhīvu. Padomju savienība gribēja to iegūt savam revolūcijas muzejam Maskavā, īpaši tādēļ, ka Rehse's arhīvā bija atrodami pilnīgi materiāli par 1918.-1919. gada revolūciju Vācijā un Minchenes padomju republiku. Amerikāņi drīz pēc tam Rehse'm piedāvāja 100.000 dolaru par viņa arhīvu, kas jau aptvēra vairāku vagonu apmērus. Ar Adolf'a Hitler'a gādību Rehse's arhīvs kopš 1935. gada 2. maija novietots Minchenes rezidences nama 50 zālēs. Tur visi sakopotie materiāli līdz šim sistematizēti 14 nodalās. Bet tas vēl nav viss, jo Rehse'm pēc viņa paša vārdiem noliktavās glabājas vēl vismaz kādas 60 kastes.

Vadonis Rehse'm sacīja pravietiskos vārdus: „Ja mēs reiz iegūsim varu, tad jūsu kolekcija būs pamats laikmeta vēstures muzejam.” Šie vārdi pa daļai jau realizējās 1929. gada 16. aprīlī, kad ar Vadoņa rīkojumu Rehse's arhīvu vācu nacionālsociālistiskā partija nodrošināja sev.

Tagad Rehse's arhīvu plaši izmanto preses ļaudis, publicisti, vēsturnieki, valdības un partijas vīri. Uz šo sakopoto materiālu pamata sarakstītas vairākas grāmatas un vairāk desmit disertāciju.

E. Tūbelis.

Rehse's „tētiņš” iepazīstina latviešu žurnālistus ar savas vēsturisko dokumentu krātuves retākajiem eksemplāriem.

Laikmeta uzņ.

Patiesība par žīdiem Latvijā

II.

Turpinot apskatu par žīdiem Latvijā, jāmin veiklais žīdu rebinieks Zivs. Viņš nopirka padomijā atkritumus (lupatas, kaulus u. t. t.). Visu to bojševiku torgpreds mēģināja pārdot ārzemju firmām, bet tas viņam neizdevās. Tad to ievēda Rīgā no padomijas un nolika transita noliktavās, bet nevienam neatļāva kravu pārbaudīt. Vēlāk nesaprotamā kārtā par minētās kravas īpašnieku uzmetās Zivs, kas to iešmuguleja kā segumu savam kredītam Latvijas bankai un saņēma par to 270.000 ls, bet krava noliktavās sāka pūt. Latvijas banka tādēļ bija spiesta to visātrākā laikā pārdot, bet izrādījās, ka neviens to negribēja pirkt. Beidzot to iekrāva kuģi, kas izbrauca jūrā nezināmā virzienā un nogrima. Tā kā krava bija apdrošināta un tāpat arī kuģis, tad kravas pārvadātāji zaudējumus necieta. Vienīgi Latvijas bankai nācās norakstīt aizdevumu zaudējumus. Žīds Zivs pēc tam pazuda, bet tauta dziedāja dziesmu: „Aiziet jūriņā“...

Savā laikā liela kņada sacēlās ap liniem. Miklainā kārtā Latvijā no padomijas ieradās žīds Školņikovs un iesēdās linu karaļa krēslā (skat. „Latvijas Sargā“ 1924. g.). Drīz pēc tam A/S „Lini“ ar žīdiskiem papēriem un kombinācijām sāka krāpt linkopjus, prasot no viņiem trīskārtīgus vekselus. Apmēram 10.000 linkopju bija iekārtoti blēdīgos darījumos. Valdība nodeva daudzus muižu centrus žīdu lietošanai, kas viņiem ienesa milzīgas bagātības. Gada laikā sēklu izdalīja par 300.000 latiem. No 8000 pūrvietām sējas platības ieguva 4 milj. kg linu stiebrīpu. Gadā ieņēma vismaz 1.700.000, izdeva apm. 900.000, tā ka pelnīja apm. 800.000 latu gadā. Tā izsūca zemniekus gadu no gada. Linu dēļ gan saeimā iesniedza vairākas interpellācijas, bet linu operācijās nekas negrozījās. Žīdi no savas peļņas neko nezauvēja.

Līdzīgi rīkojās kokrūpnieki un tirgotāji, kas koncentrējās ap žīda Šmuljāņa banku.

Pēc 15. maija apvērsuma tautā valdīja domas, ka sāks atbrīvoties no žīdu kundzības, bet patiesībā varēja redzēt citādu ainu. Tā, piem., nodibinājās A/S „Latvijas koks“. Šai sabiedrībai deva visādas priekšrocības — pirkt no Mežu departamenta torgos un bez torgiem, kā arī saimnieciskā kārtā sagatavot materiālu. Žīdi turpretī tikai mazā mērā dabūja piedalīties torgos. Nu varēja domāt, ka žīdi ir atstumti pie malas, bet nekā. Viss koku eksports pārgāja žīdu rokās. „Latvijas koks“ kļuva tikai par materiālu sagādātāju, turpretim žīdi visu materiālu sūtīja uz ārzemēm. Uz jautājumu žīdu koktirgotājam Monachovičam, — vai žīdiem tagad nav sliktāk — dabūja atbildi: „Latvies' tais' to melno darb', bet mēs nem to naudim“.

Tālāk minams žīds Jankels Kleins, t. s. Auces ķēniņš. Viņš ieguva no vācu okupācijas varas lielus īpašumus zem faktiskās vērtības, ko aprēķināja apm. par 1.800.000 markām. Vēlāk no šīs summas vācieši atlaida 600.000 markas, bet pārējo summu Kleinam vajadzēja samaksāt 2 gadu laikā. Lai gan šo pirkumu juridiski apstrīdēja, valdība iebildumus necēla, un īpašums palika žīda rokās. Vēlāk žīds savā bezkaunībā piedāvāja valdībai atpirkt īpašumu par 150 milj. rubļu.

Jo ilgāk Latvija pastāvēja, jo bagātāki kļuva žīdu tirgotāji, rūpnieki, bankieji. Pamazām viņi sagrāba savās rokās visu saimniecisko dzīvi, vai tā bija tekstiliju, ādu, tabakas vai kāda cita rūpniecība. Nebija gandrīz nevienas saimnieciskās nozares, kurā viņi nebija iespiedušies. Lai izpūtu tautas naudu un kapitālus sakoncen-

trētu savos makos, viņi vienmēr no jauna izgudroja rafinētas metodes. Patiesību sakot, žīdiem piederēja privātais monopols. Viņi noteica cenas ādām, tekstilijām, tabakai, kokiem, liniem u. t. t. un tādā ceļā kļuva par saimniecības noteicējiem.

Lai izrautu no komūnālām iestādēm un privātpersonām viņiem piederošos līdzekļus, žīdi piekļuva pie banku pārvaldes aparātiem. Gandrīz katrā bankā sēdēja kāds žīda direktors, jeb žīda speciālists. Piem., Rīgas pilsētas diskontbankas uzdevums bija apkalpot visas pilsētas aprindas, bet ko redzējām tās darbībā? Viens no tās galvenajiem direktoriem žīds Rabinovičs panāca to, ka 70% no kredīta piešķīra svešautiešiem, t. i. žīdiem, un 30% kooperācīviem, no kuriem 7% izdalīja tirgotājiem, rūpniekiem un namsaimniekiem. Gluži tāpat rīkojās bij. Rīgas pilsētas krājkašes. Tur žīdi saņēma lielus kredītus pret obligācijām un neesošām garantijām. Notika tā, ka žīdi iekārta kādas fabrikas mašīnas vairāku vārdā un tās pārvadāja no vienas fabrikas uz otru, lai no jauna iekārātu. Ar tādām un taml. machinācijām viņi krāpa banku iestādes, bet visu to darīja ar žīdu direktoru labāko ziņu un gādību.

Tālāk žīdi savas saraustās bagātības centās pa visādiem ceļiem aiztransportēt uz ārzemēm. To viņi darīja šādā kārtā: pirmkārt, viņi dibināja saviem uzņēmumiem filiāles ārzemēs, tad viņi pārcēla uz turieni visus kapitālus, tā ka centrālās vairs nepalika nekas, kad nācās bankrotēt. Tā, piem., izdarīja brāļi Hofi ar savām fabrikām, tā konfekšu fabrika „Laima“ u. c. Otrkārt — viņi uzpirka akcijas un novietoja ārzemēs; un, treškārt — spekulēja ar valūtu, nelegāli pārveda to pār robežām, un uzpirka zeltu un briljantus. Ar to nodarbojās rezzami vērtlietu tirgotāji: žīdi Gordons, Zusers, Vidzers, Vulfs u. c., kas ar saviem rokās pušiem noorganizēja uzpirkšanas komandu ar Kochmeisteru, Rapoportu, Gilmaru, lai aizgādātu uz ārzemēm zeltu un briljantus, īpaši uz Vulfa briljantfirmu Amsterdamā.

Kā koka, tā arī ādu tirgotāji iedzīvojās pasakainās bagātībās. Kāds no bijušās nacionālās valdības ministriem sekmeja žīdu kapitālu vairošanu. Tā, piem., firmā „Elektra“, kur viņš bija akcionārs, pārstrādāja kažokādas. No ārzemēm ievēda ādas (skunksu, lapsas u. t. t.) par 100 ls kg. Žī-

diem izrādīja pretimnākšanu un atļāva ievēst ādas bez muiņas. Bez tam viņiem deva valūtu un kontingentus. Ādu pārstrādāšana izmaksāja 13 ls kg. Varēja domāt, ka žīdu firmas pārdoš ādas lētāk nekā tie, kas ievēda ādu preces bez muiņas, bet ādu rūpnieki gribēja nopelnīt miljonus uz muiņas diferences pamata. Tā paši latvieši deva iespēju žīdiem saraust mantu.

Tas pats notika ar mākslīgo žīdu un kokvilnu. Ārzemēs to iepirka par 1—5 ls metrā. Valdība atļāva jēlvielas ievēst pārstrādāšanai bez muiņas. Turpretim gatavās preces bija apliktas ar augstu muiņu. Žīdu fabrikanti ņēma par savām precēm 10—20 ls metrā. Tādā ceļā viņi pelnīja līdz 300%.

Arī citās saimniecības nozarēs, kur vien tikai varēja, iespraudās žīdu rebinieki. Rīgas iedzīvotāji ļābi atceras, ka veselības nodalja nonāca žīda Blūmenfelda varā, kas pirka nepiemērotus un nederīgus instrumentus un nodarbojās ar visādiem tumšiem veikaliem. Viņa privātais kantoris atrodās Stabu ielā. Tur darbojās viņa rokās puisis Iciksons, kas pieņēma visādas pasūtījumus.

Vēl būtu minami daudzi žīdu biržas spekulanti sakarā ar dažādām panāmām, kā, piem., cukura Margoliss, transita Heimanis, Bacalkins u. c. Pēdējā laikā bija uzkundzējies kāds Daugavpils žīds Štorchs, bez kura nevarēja realizēt nevienu importu. Pat A/S „Turība“ nespēja sākt cīņu ar Štorchu. Jājautā, kur palika visi nacionālie uzņēmumi, kad tie galu galā bija atkarīgi no žīdiem, kuru priekšā klanījās augstākie ierēdņi? Vispār jāsaprot, ka žīdu tumšie veikali nesa zaudējumus un attīstīja lielā mērā korupciju.

Pēdīgi jāatgāzīmē, ka žīdi iespiedās arī kultūras dzīvē. Pastāvēja vairāki starpniecības kantori, kas rīkoja koncertus un angažēja ārzemju māksliniekus. Žīdiem piederēja kinoteātri un kantori. Ulmaņa laikā tie boikotēja vācu filmas un to vietā ievēda visādas apšaubāmas rakstura un komūnistu filmu ražojumus. Latviešu kino īpašnieku grupa gan iesniedza Ulmanim projektu, kā varētu atbrīvoties no žīdu kino monopola, bet Ulmanis ar savu ministru Eki noraidīja šo ļābi domāto projektu. Protams, tas žīdiem maksāja diezgan dārgi. Šinī sakarā interesanti minēt, ka Latvijā ieradās kāds žīdu portretists Mackens, kas gleznoja prezidentus, ministrus un diplomātu aprindas. Sabiedrība par to brīnījās un nesaprāta, ko tas nozīmē. Vai tad latviešiem trūka ievērojāmu portretistu, jeb tas bija sevišķs gods latvietim, ja žīds to gleznoja?

Universitāte arvien ierobežoja studentu uzņemšanu, bet žīdi pa visādiem ceļiem atrada ieeju augstskolā. Visā Latvijas valsts pastāvēšanas laikā savairojās sevišķi ārsti, zobārsti, advokāti.

Nacionālās jūtas vienmēr aizkāra žīdu piedalīšanās mūsu nacionālos svētkos. Tā, piem., skolu aktos, gājienos uz brāļu kapiem uzstājās ar runām žīdu bundisti un rabīni.

Vispār kultivēja tādu sistēmu, ka bez žīdiem nekas nevarēja būt un notikt. Katru, kas cīnījās pret žīdiem, norēja un nogrūda pie malas. Katram augstākam latviešu ierēdnim stāvēja aiz muguras kāds žīds. Pat tik tālu tie bija ielaidušies ar žīdiem, ka jau pēc stašistikas ziņām 200 latviešu ģimenēs ieplūda žīdu asinis. Protams, tas bija vēl tikai sākums. Jāatzīst, ka žīdi gūstīja latviešu meitas, apdāvināja tās ar dārgiem kažokiem un briljantiem un ceļoja ar viņām uz ārzemēm.

Visi materiāli par tiem tiek krāti un reiz tiks publicēti.

Markus Nuroks, rabīns, cionistu kustības vadītājs un Latvijas parlamentāriešu ūnijas pārstāvis.

Morduchs Dubins, galvenais žīdu pārstāvis un Ulmaņa personīgs draugs.

AMATNIEKI ARMIJAI

Amatniecības jaunuzbūves darbs sekmīgi turpinās jau otru gadu. Nacionālizēto un arteļos iespiesto uzņēmumu privatizācija, izlabojot boļševiku nodarītās netaisnības, visumā uzskatāma par paveiktu. Amatnieks, atkal kļuvis savas darbnīcas pilntiesīgs īpašnieks, pūlas visiem spēkiem veikt tagadējā laika pienākumus un pacelt amatniecības līmeni. Saimniecības kameras amatniecības galvenā daļa sadarībā ar amatnieku pašpārvaldes organizācijām rūpējas, lai pārvarētu kara laika grūtības un nolīdzinātu boļševiku terora sistos robos. No apmēram 40.000 amatniecības uzņēmumiem ar 80.000 nodarbinātiem, kas Latvijā darbojas priekš boļševiku iebrukuma, līdz šim izdevies atjaunot (pēc pēdējiem reģistrācijas datiem) tikai ap 20.000 uzņēmumu, t. i. pusi no agrākā skaita. Amatniecībā nodarbināto personu skaits ir vēl vairāk sarucis. Bojā gājis prāvs vairums amatnieku darba rīku, daudz mašīnu, pie tam jaunāko un labāko, un materiālu krājumi.

Tomēr ne šie trūkumi, ne kara laika radītās grūtības amatniekus nebaida. Viņi ar pilnu enerģiju metušies darbā, lai veiktu uzdevumus, ko prasa tagadējais laiks: vispirms — apmierināt armijas vajadzības, tad — sniegt palīdzīgu roku lauksaimniecībai un beidzot — apmierināt pārējo pilsoņu individuālās prasības.

Armijas vajadzībām mūsu amatnieki strādā jau kopš atbrīvošanas dienas, bet šai darbā nebija iespējams iekļaut daudzos tūkstošus mazo amatnieku darbnīcu. Pēdējā gadā veikts liels organizācijas darbs, un tagad var teikt, ka nav vairs amatniecības nozares, kas nestrādātu armijas pasūtījumu vai atsevišķu kaņavīru vajadzību veikšanai. Rīgā katrā amatā grupa darbojas savas kopdarbības sabiedrībās, bet provincē amatnieki pa rajoniem apvienoti 17 kopdarbības sabiedrībās. Visas kopdarbības sabiedrības savukārt apvienotas Latvijas amatnieku kopdarbības centrālē, kuras uzdevums ir palīdzēt amatniecības uzņēmumiem viņu ražošanas spēju atjaunošanā un iekļautos kara pasūtījumu veikšanā. Ar kopdarbības centrāles starpniecību amatnieki spējīgi uzņemties arī lielus armijas pasūtījumus, jo centrāle tos ar kopdarbības sabiedrību starpniecību sadala katram atsevišķam amatniecības uzņēmumam. Tā lielajā un svarīgajā frontes apgādes darbā iekļāvušies tūkstošiem amatniecības uzņēmumu pilsētās un laukos, sākot no amatnieka — vieninieka līdz lielajām darbnīcām. Un vi-

Silti cimdi, zeķes un kamzoļi ironies vīriem ziemā ir gluži nepieciešami. Šo priekšmetu gatavošanā Rīgas adītāju kopdarbības sabiedrība saistījusi visas Rīgas adītājas. Sākus un vēl lielākus zābaku kalnus armijai katru mēnesi izlabo Rīgas amatnieki. Kurpnieku amata meistars „Spara” izdales punktā nodod gatavos zābakus.

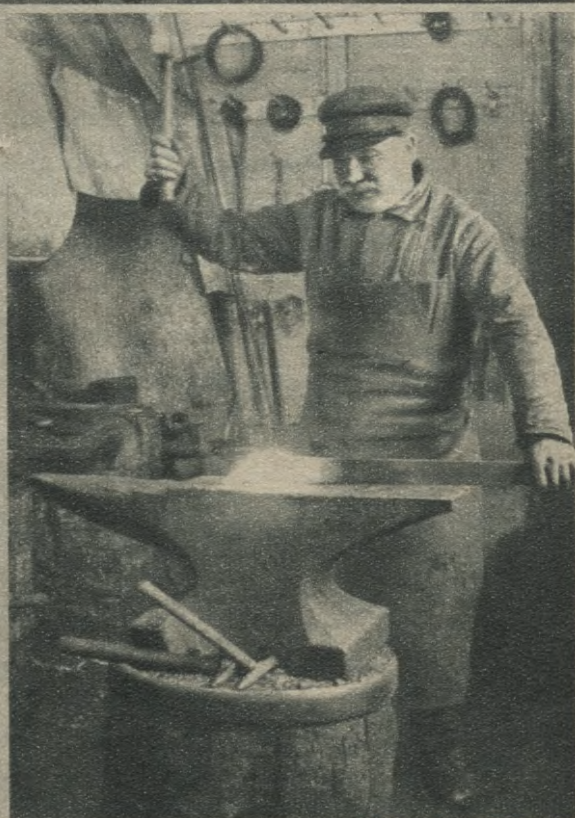
Kalēju darbnīcās diendienā kvēl ēzes un dimd laktas. Pirmais uzdevums ir apkalt armijai gatavotos ratus un ragavas.

Ne greznās riekstu un magoņkoka mēbeles saloniem, bet nepieciešamākie iekārtas priekšmeti kaņavīru mītnēm no pašu zemes materiāliem ir mūsu galdaļnieku tagadējais darbs.

Laikmeta uzņ.

ni visi šo darbu uzņēmušies labprātīgi un veic to ar labāko apziņu.

Galvenās amatniecības nozares, kas saņem armijas masu pasūtījumus, ir kurpnieki, drēbnieki, galdaļnieki, ratnieki un koka zoļu darbnīcas. Rīgas kurpnieki un drēbnieki tagad 35—50 proc. sava darba laika veltī armijas pasūtījumu veikšanai. Tādēļ nav jāņem vērā, kad kurpnieks vai drēbnieks sava pastāvīgā klienta darbu atliek uz mēneša beigām, jo vispirms kārtā jāapmierina armijas vajadzības. Agrākās haltveļas šuvējas tagad gatavo veļu un uzsvārcus ievainotiem kaņavīriem, darba tērpus kaņavīriem un kara rūpniecības strādniekiem. Šuvējas — mājas mātes, izlabojot mājās kaņavīru veļu, gūst papildienākumus. Simtprocentīgi armijai strādā galdaļnieki un ratnieki ne tikai Rīgā, bet arī provincē. Kopdarbības centrāle rūpējas par koka zoļu pasūtījumiem ne tikai kara rūpniecības strādniekiem, bet lielā mērā arī lauku ļaužu vajadzībām. Metālu apstrādāšanas amatnieku uzņēmumi nav piemēroti masu pasūtījumu veikšanai, kādēļ tie armijas darbos iekļāvušies tieši, strādājot atsevišķu kaņavīru daļu vajadzībām. Metālu amatnieki gādā par auto transporta uzturēšanu, bet provincē veic lauksaimniecības mašīnu remontus. Armijas darbos tieši piedalās arī dažādās būvamatnieku grupas (namdari, mūrnieki, podnieki u. c.), bet tādi amatnieki, kā, piem., frizieri, fotogrāfi, sudrabkaji plašos apmēros nodarbināti atsevišķu kaņavīru vajadzību apmierināšanai. Tā visa plašā amatnieku saime, apzinoties šā vēsturiskā laika prasības, diendienā veltī visus spēkus, lai atbalstītu kaņavīrus frontē un tādējādi sekmētu galīgo uzvaru par mūsu kopējo ienaidnieku. J. M.

Māksla DARBA VIETĀS

Fabrikas strādnieks nav mašīnas sastāvdaļa vai darba vergs, par kādu to padara kapitālisti plūtokratu valstīs un „paradīzes” sludinātāji padomijā. Katrs strādnieks kā darba laiku, tā brīvo laiku grib pavadīt kultūrālos apstākļos, dzīvojot cilvēcīgu dzīvi. Tīrība, kārtība un drošība uzņēmumos uzlabo strādnieku higiēnas apstākļus darba laikā, pavairo viņu labsajūtu un drošību un līdz ar to palīdz celt darba ražību. Bet ja ilgajā darbā nogurušas rokas un ausis dun no nepārtrauktās mašīnu rūkoņas, tad par fizisko atpūtu dažreiz vērtīgāka ir atpūta garam. Kāds mākslas priekšnesums vai nodarbība izkļiedē vienmuļības sajūtu, sniedz jaunu ierosmi un gara spriegumu. Tas nes sev līdzi jaunu dzīves prieku un darbam piešķir lielāku veiksmi. Mūsu fabriku strādniekiem netrūkst intelligences, viņu vidū bieži vien sastopami arī mazāk vai vairāk apdāvināti mākslinieciski talanti. Mūsu uzņēmumos tādēļ rosīgi plaukst mākslinieciskā pašdarbība. ACS „Atpūtas un dzīvotprieka” vadībā nodibināti daudzi kori, orķestri un pašdarbības kopas dažādu citu mākslas veidu kopšanai. Šādā ceļā pašdarbības kopu dalībnieki rod atpūtu un sagādā gandarījumu savām tieksmēm, bet sarīkojumos sniedz garīgu baudu saviem darba kollegām un arī plašākai publikai. Rīgas uzņēmumos tagad darbojas jau 22 kori, kas vasarā sarīkoja kopējas dziesmu dienas. Uzņēmumu orķestri (Rīgā — 18) spēlējuši ne tikai savos un kaimiņu uzņēmumos, bet koncertējuši arī atklātos dārzos. Strādnieku kori un orķestri katru nedēļu piedalās radiofona raidījumos. No Rīgas uzņēmumu drāmatiskajām kopām dažas uzrādījušas izcilus panākumus, un, piem., Ērenpreisa fabriku darbinieki saviem spēkiem iestudējuši opereti. Vairākos uzņēmumos darbojas arī tautisko deju kopas. Sevišķi plašu izpausmi strādnieku pašdarbības pulciņi guva pagājušā mēnesī Ziemsvētku eglītes vakaru laikā. 709 darba vietu sarīkojumos pašu strādnieku mākslas kopu dalībnieki savus priekšnesumus snieguši 102.000 apmeklētājiem. Ar ACS gādību vasarā savu ceļojumu pa darba vietām sāka Rīgas radiofona orķestri, kori un solisti, sniedzot katru nedēļu pa koncertam darba pārtraukuma laikā. Līdz šim sasniegts jau 30 koncertu, un katrs no tiem savā darba vietā darba cilvēkiem sniedzis gaišus prieka brīžus. Šos radiofona koncertus pusdienas pārtraukuma laikā tagad katras darba vietas strādnieki gaida kā priecīgu svētku dienu.

Visplašākā gādība par darba cilvēku, ne tikai par viņa materiālo un sociālo labklājību, bet arī par viņa garīgo dzīvi un labsajūtu un dzīves prieku ir nacionālsociālistiskās Lielvācijas darba politikas pamatā. Šī gādība pakāpeniski izplešas arī uz vācu karaspēka okupētajiem apgabaliem. Austrumzemes reichskomisāra 22. decembra rīkojums ar visai svarīgu nozīmi ne tikai atļauj, bet uzliek par pienākumu Arod biedrību centrālajai savienībai un darba vietu vadītājiem izlietot visas viņu rīcībā esošās iespējas, lai šai grūtajā laikā, kad darbs arī aizmugurē prasa maksimālo piepūli, darba cilvēkiem sagādātu tādus apstākļus, kas sniedz arī pelnīto atpūtu un atjauno spēkus ikdienas spraigajam darbam. Ar jaunu gadu ACS „Atpūta un dzīvotprieks” darba cilvēkiem vēltījis divus jaunus pasākumus: rakstnieku rītus un gleznu izstādes, iepazīstinot darba ļaudis ar sasniegumiem arī citās mākslas nozarēs. Pirmie rakstniecības rīti, kas notiek svētdienās, bija vēltīti latviešu tautas dzejai, Rūd. Blaumanim un J. Jaunsudrabiņam, bet turpmāk šādus rītus paredzēts vēltīt arī mūsu ievērojamākiem skauņražiem. Ierosināts šos rakstnieku rītus izveidot par literāri mūzikālām pusstundām un tās rīkot lielākās darba vietās, līdzīgi darba pārtraukuma koncertiem.

Šai mēnesī savu gaitu pa rūpniecības uzņēmumiem uzsāka pirmā ceļojošā gleznu izstāde, kas dod iespēju darba cilvēkiem darba pārtraukuma brīžos un pēc darba skatīt arī mūsu tēlotāju mākslinieku sniegtumus, jo, darbā aizņemtiem, viņiem nav iespējams apmeklēt mūsu daudzās gleznu skates. Gleznu izstādes uzņemšanai kā viena no pirmajām pieteicās konservu fabrika „Daugava”. Šā uzņēmuma vadība gādībai par saviem darbiniekiem vienmēr vēltījusi izcilu vērību. Pirmais radiofona darba pārtraukuma koncerts vasarā fabriku saimē bija radījis tik lielu iespaidu, ka tagad katru trešdienu pusdienas laikā, kad uz brīdi aplūst mašīnas, skan mūzika un dziesmas. Līdz šim šais koncertos piedalījušies mūsu mākslinieki — dziedātāji un mūziķi, bet turpmāk ar saviem sniegtumiem darba ļaudis priecinās

Mākslinieks Kalmīte iepazīstina skatītājus ar izstādītiem darbiem. Pa labi fabriku direktors A. Āboliņš.

arī pašu mājas talanti. Fabrikā pēdējā gadā, par spīti grāmatu iegādes grūtībām, iekārtota bibliotēka un pirmie grāmatu simti nepārtraukti iet no rokās rokā. Kluba telpās lasīšanai vienmēr pieejami jaunākie laikraksti un žurnāli.

Lai varētu cienīgi saņemt pirmo gleznu klāstu, paši fabriku darbinieki bija daudz pūlējušies, piemēroti un gaumīgi pārveidojot savas kluba telpas. Pašu strādnieki, spilgti baltos uzsvārcos, ar lielu interesi vēroja daudzus gleznojumus ar Latvijas dabas ainavām, žanra skatiem, portretiem. Gleznu klāstu pirmajai ceļojošajai izstādei devuši tēlotājas mākslas kooperatīva biedri — 34 mākslinieki, izstādot 64 darbus. Latvijas tēlotājas mākslas gaitas, kā savos paskaidrojumos atzīmēja mākslinieks Kalmīte, nav senas, bet tieši pēdējie gadu desmiti tai devuši raksturīgo latvisko seju un atzinību Vakarēiropas mākslas centros. Ka strādniekus spēj iejūsmot arī tēlotāja māksla, liecināja no darba brīvajos brīžos vienmēr dzīvi apmeklētās izstādes telpas. Strādnieki gleznas labprāt vēlas iegūt arī savā ipašumā, tikai ne katram acumirklīgā rocība to atļauj. Būtu vēlams, ka šais gadījums atbalstu sniegtu uzņēmumu vadība, atļaujot iztrūkstošās summas nomaksāt pa daļai. „Daugavas” vadība saviem strādniekiem šādu atbalstu nebija liegusi. Pēc ACS pārstāvja Norviļa paskaidrojumiem šai pirmajai gleznu izstādei, kas katrā uzņēmumā viesojas 3—4 dienas, drīzumā sekos citas ar citu mākslinieku darbiem. Paredzams, ka tajās netrūks arī skulptūru.

J. M.

Pirmā gleznu izstāde sāk ceļojumu pa darba vietām. Uzņēmumā — izstādes atklāšanas aina konservu fabrikā „Daugava”.

Laikmēla uzņ.

Vecrīga V. Stepanova akvareļos

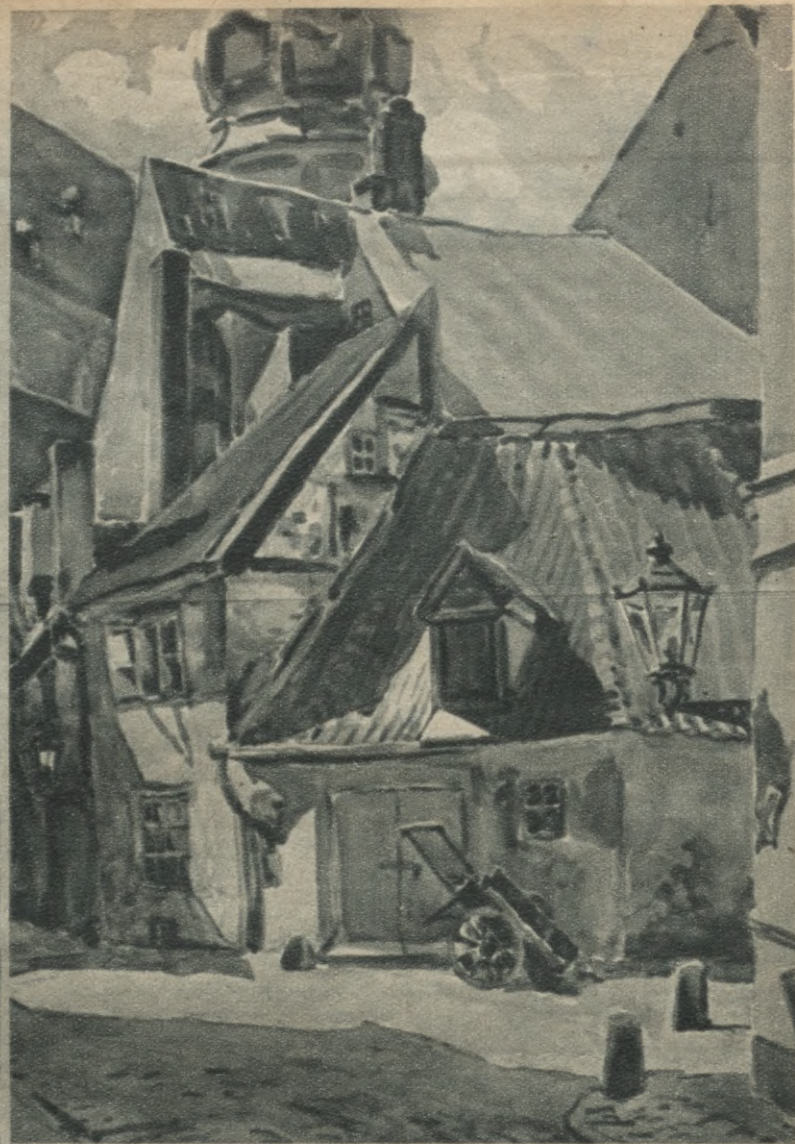
Šoreiz Zintas mākslas salonā godā celta Rīga. Kur vien skaties, visapkārt no sienām dzīvi atplauksnās pretim senā Rīga ar saviem raksturīgajiem namu, sētu un stāvo jumtu sagrupējumiem. Te mūsu skatam pavejas Vecrīgas dižākās celtnes — Pēterļa baznīcas skaistais portāls, baznīcas laika gaitā patinētā zaļā torņa pakāje līdz ar apkārt intīmi pieplakušajiem namiņiem; Dannenšternas nama augstais jumts un tā sētai pāri liektās arkas; senā zviedru cietuma mūris ar masīvajām durvīm; Doma baznīcas apkārtnes zīmīgie nami; Kaļķu, Peitavas, Trokšņa u. c. daudzo

Vecrīgas ieliņu raksturīgākie stūrīši. Stepanova vēriģā acs risu to tvērusi ar lielu rūpību un sirsnību. Mākslinieks mīl krāsu sulīgumu un meklē spilgtus plankumus. Varbūt tas ir arī par iemeslu, ka viņa akvareļos kolorīta ziņā vērojam vienu otru svešāku ieskaņu, kas nav raksturīga mūsu sirmajai Rīgai, bet kam radniecība ar dienvidiem. Taču šo māksliniekam piemītošo savdabību līdzsvaro un atsveļ autora zīmīgā sižetu izvēle un to izteiksmīgais atveids.

Starp daudzajiem Vecrīgas akvareļiem mākslinieks izstādījis arī vairākas lauku ainavas,

Valentīns Stepanovs savā darbnīcā.

Svētā gara konvents.

Portāls provincē.

ku plankumu sadalījums mazliet nemierīgāks.

Valentīns Stepanovs dzimis 1886. gadā Podolijā, valsts ierēdņa ģimenē. Beidzis ģimnāziju Kamenec-Podojskā, Stepanovs iestājas tiesīzbzinātņu fakultātē Kijevas universitātē. 1911. gadā viņš pārceļas uz Terbatu un studijas beidz šeit 1914. gadā. Glezniecībā viņš saņem pirmos aizrādījumus no sava ģimnāzijas laika drauga, vēlākā krievu grafiķa Kurilko. Tālāko mākslas izglītību Stepanovs iegūst pašmācības ceļā un pirmo reizi izstādās 1918. g. Ārensburgā. 1927. gadā mākslinieks pārceļas uz Rīgu un piedalās gan vācu, gan Neatkarīgo mākslinieku vienības un Kultūras fonda I un II izstādē, kā arī dažās Belgradas un Sofijas izstādēs.

Atzīmējama Zintas salona lielā rosība, jo šinīs dienās apgādā iznākusi arī pirmā pastkaršu serija ar 16 sekojošo mākslinieku gleznu attēliem: I. Zeberina, R. Zariņa, L. Liberta, J. Sternberga, K. Miesnieka, J. Madernieka, E. Vitola, M. Indus-Mucenieces, A. Skrides, Fr. Banges, O. Pladera, K. Papuļa, P. Kundziņa, K. Krauzes, A. Apiņa un K. Melbārzdā.

Andis Bajārs.

Vecā parkā.

Izgudrotāja Diesel'a (Birgel's) ilggadējo, neatlaidīgo darbu beidzot vaināgo panākumi — motora, kas radis veselu apvērsumu mašīnu tehnikā, sācis darboties.

Prūsijas pirmā karaļa Friedrich'a I galma būvmeistars Andreas's Schlüter's bija arhitekts un tēlnieks. Savam radošajam darbam viņš palika uzlicīgs pat cietumā, nonākot tur ka godkāriģo un patmīlīgo galma jaužu intrīgu upuris. — Heinrich's George spīgti iēlo šā mākslinieka dzīves traģēdiju.

Radošā DARBA UZBAUDĪŠĀ

Apbrīnojot izcilus mākslas darbus, ievērojamus zinātnes vai tehnikas sasniegumus, mēs esam pārsteigti par cilvēka radošā gara spējam. Šie darbi mums pauž lielu uzņemību un apbrīnojamu apgarotību. No tiem mēs varam nevien daudz ko mācīties, bet arī paši gūt sajūsmu radošam darbam. Daudz kas tomēr paliek mūsu skatam aplēpts — proti, tās

grūtības, kādas šo apbrīnošanas cienīgo meistardarbu autoriem nereti vien nācies pārvarēt, realizējot savas idejas. Līdz ar materiālās dabas grūtībām viņiem ceļā bieži stājušās arī intrīgas. Pār to mēs lasām šo lielo meistaru monogrāfijās. Tās dod bagātu vielu romāniem, stāstiem un arī filmām. Šo izdevību tagad plaši izmanto arī vācu filma savā jaunākajā produkcijā.

Rīdziniekiem jau šā gada pašā sākumā dota iespēja skatīt divas tādas spēcīga satura filmas: „Diesel's” un „Andreas's Schlüter's”. Tās abas izceļ vienu pamatdomu, ka dzīve aiziet, bet darbs paliek mūžīgi.

Daudzi miljoni izturīgu Dizela motoru tagad liecina par šo genialā izgudrotāja mūža darbu. Tāls un grūts, kā to pārliecinoši rāda Ufa's filma, bija ceļš no tvaika mašīnas līdz tagadējā Dizela motora priekštecim. Dizela motors deva visas pasaules tehnikai jaunas attīstības iespējas. Dinamo mašīnas, traktori, tanki, lidmašīnas, motora kuģi, ātrlaivas, zemūdenes — viss tas nebūtu bijis iespējams bez Rudolfa Diesel'a, kas nesatricināmi ticēja sev un ar šo ticību uzvarēja dzīvi. Tādu pašu dzīves uzvarētāju, kas realizēja paliekamus mūža darbus celtniecībā un tēlniecībā, mēs skatām Terras produkcijas lielfilmā „Andreas's Schlüter's”. Šā vācu slavenā mākslinieka darbi, no Vācijas absolūto monārchu zeīta laikmeta, kā zināms, skatāmi ik uz soļa Berlīnēs Lustgartena rajonā.

V. Auseklis.

APŠOLĪTA ZEME

JĀNA JĀRTA ROMĀNS

(9. turpinājums.)

Daigas māte it kā iegremdējās pārdomās. „Varbūt es lāgā neizpratu, bet pēc manas sajēgas iznāk tā, ka jūs gribētu uzticēt savu mūža otru pusi manu bērnu ziņā.”

Kā ērglis cēlās viņa augums. Skat', piesolīs vecuma maizi! Nē, paldies. Pensiju kasē tāds Jūlijs Ūdentīns bija nodrošinājis līdz pēdējai iespējai. Taču aizskriet lielais putns šoreiz vis nevarēja. Un tad viņš sāka saprast, ka beidzot pienācis tas laiks, kad negribot jāuzņem plecā arī apvainojumu nasta. Jā, bija jāpierod un jāpanes, ja negribēja cīņu sākumā zaudēt.

„Cienījamā Kalvja kundze, pirmīt jūs mani pārpratāt. Es pielaidu iespēju, sak', kā jūs skatītos uz to, ja Liepkrastus es atdotu Daigas jaunkundzei?”

Nomniece pārtrauca berzt katla vāku. Jā, tagad gan viņa nekļūdīgi attapās. Bet ko šādam cilvēkam lai atbild? Zajam puikam ieteiktu vēl paaugt, turpretim sirmgalvīm katra pamācība pārvērtās nāves ēnā. Tādēļ viņa uzņēmās spert soli vidējā ceļā un, neizrādīdama ne pārāku prieku ne īgnumu, puslīdz mierīgi deva atbildi: „Tas atkal mani vieš neziņu, kādēļ Liepkrastus jūs gribētu dot manai meitai, bet ne dēlam?”

„Jaunkundze varēs precēt iegātni.”

„Dēls vēl ērtāk ievestu sievu.”

„Nē, nē, par dēlu te nekad nav runa! Daigas jaunkundze bija nākusi man pretī uz staciju. Pa ceļam viņa atklāja mīlestību pret zemi, pret manu senču piemiņas vietām kapsētā; miera man vairs nav, naktī redzēju tēva garu; kaut kas skubina, tā un ne citādi jādara; jaunkundzi es pazīstu labāk par jums visiem, viņa arī — pašreiz man der tikai uzzināt, vai jums no savas puses nekas nebūtu pretī?”

„Kas man! Izaudzējusi esmu, lai tagad mācās pasaulē dzīvot.” Tomēr Daigas mātei sāka pat kāju apakšas knist. Nu, aizspiedusi vienatnē, viņa īsi un asi meitu nozvērinās. „Kā jūs, kungs, teicāt? Mana meita jums atklāja kādu tur mīlestību?”

„Viņa ir ļoti saprātīga sievietē.”

„Bet pirmā iesāka?”

„Jā.”

„Kaut kas iraks! Jūsu pienākums bija tādu resgala meiteni vispirms nopert. Ak tad pirmā?”

„Viņa paskaidroja, ka esot ar māti jau vairākkārt pārrunājušas.”

„Sargi Dievs! Es būtu ieteikusi uzmačties ar mīlestību pilnīgi svešam vīrietim?”

„Pa ceļam tā tur sagādījās. Jaunkundze apjautājās par maniem piederīgiem, un tūlīt viss tas sākās.”

„Kas sākās?” — nomniece svīzdama pārtisuļoja. „Vai viņa jūs bildināja?”

Slieksni pārkāpa Daiga. Ciemiņš steidza čukstēt: „Viss lai paliek starp mums!”

Nē, nemiera šausmīgā māte nespēja norimt. „Meitiņ, vai drīkstī man raudzīties taisni acīs?”

„Kādēļ ne?”

„Tagad tūlīt uz vietas pasaki, kā jūs ar Ūdentīna kungu pārnācāt no stacijas mājās?”

„Mēs?” Daiga brīnījās, skatā paturēdama viesi. „Labi pārnācām, lai gan diena bija karsta un paunas smagas.”

„Ūdentīna kungs saka —”

„Kundze, ai kundze!”

„Atvainojiet, es esmu māte un man tepat uz vietas jābūt skaidrībā. Daiga, vai tiešām un kad es būtu tevi mācījusi Liepkrastu īpašnieku ievīt savos mīlas valgos?”

„Vai,” viesis iekunkstējās, „kā nu iznāca!”

Māte: „A? vēl tu gribi mēģināt taisnoties?”

„Es neko negribu. Man ir tikai brīnums, ka —”

„Klusu! Ūdentīna kungs ir atklāts. Tā vajag. Šādas knīpas vēl mācāmas.” Māte zvēroja lielās un šaudīgās dusmās. „Tāda tu man esi! Gudri runā atklātībā, bet slepus krīt vīrietim kaklā kā degusi. Nu, pagaidi, lai pastāstu tēvam!”

EDVARTS TŪTERS.

Sapnotājs silā

Zaļi egļu pirksti
Glaūzas man pie vaiga.
Pārslas mirdz kā dzirkstis.
Sveķu smarža svaiga.

Klusa meža dvaša...
Tālu prom no mājas;
Sirds sit līksmāk, ašāk...
Sapņi nezina stājas.

Kaut es augt tā spētu
Kā aug egle zaļā,
Zvaigžņu mieram plūstot
Katrā viņas zarā.

Iss klusuma mirklis pašķīra Daigai ceļu. „Nedomāju, mīlais viesi, ka jūs mēdzat tik nekrietni melot. Kādu mīlu es jums atklāju?”

„Mīlu ne,” viesis, sviedrus slaucīdams, izgrūda, „to arī es nekad neesmu teicis. Es tikai ar godbijību pirmīt ienīnējos māte par to mīlestību, ko jūs piedāvājat kapsētas malā, tas ir — izteicāt patīku uzpost manu senču atdusas vietu.”

„Taisni kā kumēdīņš! Tā nav nekāda mīlestība, bet tikai pienākums.”

„Es tomēr to turu par visskīstāko mīlestību.”

„Laikam es šorīt te palikšu aplamā,” māte noteica un metās no virtuves ārā. Arī Daiga, augumu leņņi celdama, izgāja.

„Dīvaini cilvēki,” viesis noņurdēja, „pavisam jocīgi izdarījās.” Un līdzīgi sievietēm arī viņš uzgriezta muguru nelaimes vietai — Liepkrastu virtuvei.

2.

Kā vālodzes smidra bērza galotnē šūpojās Jāņu nakts. Gaisu pildīja auglības elpa. Sai laikā, kad saule, nogājusi lokainu ceļu ziemējos, it kā attapās, arī cilvēku

gaitās norisa nejauši pagriezieni, vai arī tās apstājās. Atkal viena vasara pārsvērās otrā pusē. Un neviens cita gadskārta taču nelikās tik īsa. Tādēļ arī cietsirži un atturības alcēji šai teiksmainajā saulgriežu naktī kļuva kvēlasinīgāki, nebēdā pacēla miesītiņa kausus un sumināja dzīvi.

Kā vālodzes tēpa mirdzums nostājās ziemēļa apvārsnis. Likās, ka arī šai pavakarē, tāpat kā lapkrišņa veļainēs, ap cilvēku mājokļiem pastaigājās zemes ņemtu ļaužu saimes, neredzamas iejaucās līksmotāju pūļos, kuŗu gaviles kopā ar dzīvajiem plīvoja starp uguns dzirkstelēm.

Kā vālodze vītolu pazarēs tovakar šaudījās Daiga. Pēdējās dienās šis tas bija noticis, bet ne jau viss katram jāzina. Viņa tikai skubināja mājiniekus ašāk saposties, lai Liedagu ļaudīm neliktu pārāk ilgi nogaidīties.

Lai gan Ūdentīna kungs bija saņēmis īpašu aicinājumu, viņš tomēr līdz pēdējam brīdim izturējās tik vienaldzīgi, ka vēl neviens skaidri nezināja, ies vai neies. Pie tam ar mājas sievietēm bija pagādījis otrs nepatīkams pārpratums. Tas bija devis galīgo mājienu. Nekāda pretmīla jeb mīlestība no Daigas puses nebija sagaidāma, izņemot tikai to „šķīsto siržu mīlestību”, kas liekama blakus puķei uz Liepkrastu senču kapiem. Tas un atskabargains dusmu svēdras stindzināja augumu. Vēl, zināms, viņš nebija neko tādu runājis ar Daigas tēvu, bet vai viņš sāks citu valodu? Tai ziņā it visi mājinieki, droši vien, noturēja vecīgo mīlnieku par muļķi un aplami un apsmēja aizmugurē, bet galā tā taču bija viņu pašu lieta. Ja gribēja Liepkrastus dzīvot ilgāk par vienu gadu, tad vajadzēja censties ar viņu pienācīgāk apieties.

„Kungs, ē, kungs,” Daigas māte ierunājās, „jums taču vēl basas kājas!”

„Savās mājās drīkst pavadīt vakaru arī baskājis.”

„Ak tad jūs ne?”

„Nē.”

„Pat krustdēla lūgums nelīdz?”

Ūdentīns nokrekdēja. „Nu, ko tas puika savā neapdomīgā bizelībā izdarās, par to neviens vecais nevar atbildēt, šovakar pie sevis uzaicinātu visas pagasta skaistules, ja tikai tēvs ļautu.”

Vispāri abām istabām aizšķīnda Daigas smiekli. Ūdentīna kungu vairs tie nesatrauca, jo viņš bija apcietējies.

„Varbūt jums neērti ar nomniekiem iet vienu ceļu?” Juŗa tēvs atsāka pusraudulīgā noskaņā. „Varbūt jums kauns?”

„Jā, man drusku ir gan kauns, ka jūs ejat pie cilvēkiem, kas manu tēvu gribēja pazudināt. Bet līdz šai dienai Liepkrastus viņi nav ieguvuši un neiegūs. Tas nenotiks arī pēc manas nāves. Vēl laika pietiek, lai es nokārtotos ar visu pēc sava prāta.”

Nomnieks vēl pazemīgāk cēla balsi. „Vai mēs ietu? Paši redzat, nerunājot par mašīnām, mums nav pat visu vajadzīgo darbarīku. Ja neiesim, ja atturēsimies, kādu se-

ju kaimiņš rādīs jau mī un aizparīt? Tālabad, Liepkrastu saimniek, mums ir jāiet, kaut negribot."

"Ejiet, ejiet! Kam lieki vēl taisnojieties?"
"Es arī neko. Gribēju tikai lūgt. Kad nu jūs paliekat mājās, tad varbūt arī matīsiet, kad dažam svešniekam varbūt pagadās te iekļīst."

"Siera šķivis paliks galdā," nomniece piebilda, "un turpat būs atrodama alus krūze."

"Labi, labi, bet manis dēļ tā krūze tur var stāvēt gadu," pilsētas cilvēks teica, lai gan visiem bija zināms, ka viņš nebija vienaldzīgs pret alu.

"Vismaz pacienājiet līgotājus! Jāpu nakts. Visas durvis turamas vaļā. Varbūt kalna kaimiņš atnāk. Dzīvojiot tad nu šīs siltās naksnīpas svīdumu laimīgi!"

Tiklīdz viņi pavēra āra durvis, pretim šalkoja spēka pilna dziesma. Bija atnākuši valgstieši. Mēmais turēja gaisā paceltu lāpu, nemitīgi to vēcināja un izgrūda pa špāncienam, bet īrnieks paņēmis armoņikas un ar tām tad papildināja dziedātājus tais vietās, kur balsis kļuva vārgākas.

Nevarēja teikt, ka it sevišķi vecie Kalvji nebūtu par šādu pagodinājumu acumirkli ielīksmoti. Lai kāda šiem kaimiņiem slava, tomēr atnākuši tie bija, līdz nesdami kuplus cienavas saiņus, alus mucu un it sevišķi dziesmainās sejas. Katrs turēja velles vainagu rokā, tikai nevarēja izprast, kādēļ tie pagaidām atturējās rotāt liepkrausiešu galvas. Drīzi tas noskaidrojās, taču reizē ar to brīdi izgaisa mājiniekos saceltais līksmes briedums.

Kā mājiēna skarti, gandrīz visi reizē pārtrauca dziesmu, un Pelēciene, it kā apsmai-

dīdama, iejautājās: "Val Liepkrastu saimnieks mājās?"

Atsaucās nomnieks. Vai tad šo neredzot? Pelēciene pārļaida skatu. "Es gan te redzu citus visus pilnvarniekus, tikai ne isto Liepkrastu saimnieku."

Juņa tēvs, likās, atcerējās Jurgā dienu un kļuva stūrains. "Pa šīm durvīm ved taisnākais ceļš. Klaušu kārtā labots. Un redzams arī dzīvojamās ēkas plānā." Tūdaļ viņš sacēla augumu spēkā un, vingrā solī iedams, pāršķīra līgotāju pūli divi daļās. Priekšējam gājējam sekoja pārējie. Slīdēdama blakus mātei, Daiga pamanīja puskrēslainajā gaismā, cik savādi tobrīd iespīguļojās Aleksandra acis, ozolapu vainaga paēnā. Viņš it kā gribēja kaut ko teikt, bet kautrība atturēja.

Pēc brītiņa kaut kur tumsā atskanēja Liepkrastu nomnieka vārds: "Ar tiem kaimiņiem mums nekad nebūs pa ceļam."

Aleksandrs sarāvās kā smeldzē.

3.

Liedagu nams zalgoja spožās ugunīs. Pa visiem logiem cirtās naktī apgaismojuma svītras, atgādinādamas it kā ūdens dzīvnieka taustekļus kaut kur teiksmainā dziļjūras dibenā.

Gar ēzmajiem pieplūkuši madaru vīgriežu klēpjus, Liepkrastu ļaudis palēnām tuvojās stiklainajam namam. Klusums. Laikam gan viņi pārāk gaidīja ciemiņus. Pa gala logiem izšāvusies gaismas strūkla sitās tālāk pār pagalmu tumsā, atsegdama skatam kaut ko negaidītu.

"Māt," Liepkrastu nomnieks čukstēja satraukti, "kas gan tie par nezvēriem tur spēļo?"

Jā, tur bija apstādināti trīs automobiļi; visu četru līgotāju acis atspoguļojdami nelāga nojautas. Vēl pāris soļu, un viņi ierādīja vispār istabai rotātu galdu. Neviena cilvēka. Varbūt taisni kaimiņus vēl gaidīja? Nama viņā galā, ko aizņēma plaša viesistaba, bija dzirdamas neuzbāzīgas valodas. Paejot vēl mazliet tālāk, parādījās cita seja aiz citas. Un arī novērotāji cits pēc cita stājās, sastinga. Kas gan par ciemiņiem tie varētu būt? Pāris vecāku kungu ar dāmām, bet vairums jauniešu. Arī te mājinieki nebija redzami.

"Diez, kur pašu ļaudis nolīduši?" Daigas māte apspiesti iečukstējās. "Laikam gan virtuvē."

"Klusāk!" Juris izsaucās, pats neelpodams. "No pagrāba viens nāk."

Likās, tā bija pati saimiece. Daigas māte jau grasījās traukties uz priekšu, skali uzsaucot — mīļā, bet pārējie viņu norāja. Vēl vajagot slepus novērot un izzināt, šie esot mīļi gaidīti, vai varbūt nebūšot noderīga pat piepalīdzība virtuvē. Tā viņi visi, izņemot tēvu, pavirzījās pret virtuves loģu. Pēdējais bija no apakšas līdz pusei aizklāts, tā ka nevarēja labi saskatīt pat darbinieku sejas. Toties dzirdamas bija balsis, un viņi uzmanīgi klausījās: vismaz Vija ar māti un Arvi strādāja virtuvē.

"Vai tu tas esi?"

Juņa tēvs pārbaidīts pagrieza galvu sāpus. Nemanot pienācis bija pats Liedagu saimnieks.

"Kam neej namā?"

"Mēs jau gan visi atnācām," Juņa tēvs šļupstēja, "bet es nezinu, jums tik daudz lepnu ciemiņu."

(Turpinājums sekos.)

RADIOFONA PROGRAMMA

SVĒTDIEN, 24. JANVĀRĪ

5.00—6.15 Vācu karavīriem. 6.15 Hamburgas ostas koncerts. 6.45 Ziņas latv. v. 7.00 Ziņas v. v. 7.10 Hamburgas ostas koncerts. 8.00 Mūzika svētdienas ritā. 8.30 Vingrošana bērniem. 8.45 Ziņas v. v. austrumiem. 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā. 10.00 Ziņas v. v. 10.10 Dievkalpojums. 11.10 Mazs orķ. koncerts. 11.30 Nedēļas politiskā raidāmā. 11.45 Vācu māksla un gars. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. Pēc tam: Vācu tautas konc. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Ziņas v. v. austrumiem. 14.30 Bērniem — raidāmuga. 15.00 Latv. mūzika un liter. M. Vētra, A. Miķelsons, Vitola trio un rad. koris. 16.00 No Berlīnes. 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. No Berlīnes. 18.00 Berlīnes fiļharmoniku koncerts. 19.00 Ziņas no kaļalauka. 19.15 Preses apskats. 19.30 Latv. brīvpr. kaļavīru pusstunda. 20.00 Ziņas v. v. 20.15 Vakara koncerts I. Dr. Helmuth's Thierfelder's un Jennie Thillot'a. 21.00 Ziņas latv. v. 21.15 Vakara konc. II. 22.00 Ziņas v. v. 22.20 Deju mūzika. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 25. JANVĀRĪ

8.00 Viru sekstets un skaņu plates. 8.30 Mūzika. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Koncerts. E. Karlsonē-Kukaine, A. Dzirkale-Cenne un V. Stūresteps. 15.30 Skaņu plates. 16.00—18.00 Laika kavēklis. Latv. brīvprāt. kaļavīru pūt. orķestris. 17.15 Mūzika (turp.). 18.30 Jautra kaļ. stunda. 19.00 Priekšlas. cikls: Mūsu kaļaspēks. 19.15 Ziņas no kaļalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Polit. priekšlasījums. 20.15—21.00 Rīga: No Berlīnes. 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Raidāmuga. 21.15 No Berlīnes. 22.15 Sporta ziņas fronteī v. v. 22.20 Nāk. dienas

progr. un sporta ziņas latv. v. 22.30 Kamermūzika. 23.00—24.00 Deju mūzika.

OTRDIEN, 26. JANVĀRĪ

11.30 Bērniem dziesmuspēle. 14.30 Vācu mūzika un literatūra. 15.30 Skaņu plates. 16.00 Pēcpusdienas mūzika. Kaļ. deju kapella. V. Liepiņa-Zaķis. Skaņu plates. 17.15 Kaļav. deju kapella, mandol. orķestris. 18.30 Kaļ. stunda. 19.15 Ziņas no kaļalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un rad. polit. apskats. 20.15 No operu pasaules I. 21.15 No operu pasaules II. 22.20—24.00 Mūzika laika kavēklis. 0.15 Latv. brīvpr. kaļ. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

TREŠDIEN, 27. JANVĀRĪ

11.30 XXXI Darba pārtraukuma koncerts. M. Vintere, A. Priednieks-Kavara, M. Ivanovs un rad. deju kapella. 14.30 Jautras melodijas un anekdoti. 15.30 Skaņu plates. 16.00 Solistu koncerts: A. Vanags, V. Kviesis un N. Pese. 17.15 Pēcpusdienas koncerts. 18.30 Latv. brīvpr. kaļavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kaļ. flote. 19.15 Ziņas no kaļalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskis priekšlasījums. 20.15 Viegla vakara mūzika. 21.15 Tautiska mūzika. Ansambliš Sidrabene, balal. orķ. un skaņu pl. 22.20 Kamermūzika. Atsk. A. Haagen's. 23.15 Deju mūzika.

CETURTDIEN, 28. JANVĀRĪ

11.30 Darbam un mājai. 13.25 Vācu un ital. apm. konc. 14.30 Latv. mūzika un liter. J. Ģermanis un rad. koris (Pumpura un Ausekļa dzej.). 15.30 Skaņu plates. 16.00 Pēcpusdienas mūzika. 17.15 Latv. komand. pūt. orķ. konc. 18.30 Jautra kaļavīru stunda. 19.00 VI Simfoniskā's koncerts. Paul's Schmitz's no Leipigas, Margarete Kubatzki. 20.15 VI Simfoniskais koncerts (turp.). 21.15 Deju mūzika.

24. I—30. I GALVENAIS RAIDĪT. RĪGA, RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA, LIEPĀJA

22.20 Deju mūzika (turp.). 23.15 Mūzika laika kavēklis. (No Berlīnes.)

PIEKTDIEN, 29. JANVĀRĪ

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Bērniem raidāmuga. 15.30 Skaņu plates. 16.00—18.00 Pēcpusdienas mūzika I. 17.15 Pēcpusdienas mūzika II. 18.30 Solistu koncerts (E. Zariņa un A. Dunkels). 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu aviācija. 19.15 Ziņas no kaļalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Raksti no laikrakstiem. 20.15 līdz 22.00 Skaņu dzirnavas. 22.20 Kamermūzika. Ludwig'a van Beethoven'a darbi. 23.15 Viegla mūzika. 0.15 Latv. brīvpr. kaļav. pusstunda. 0.45 Skaņu plates. 1.00 Valsts programma. 2.00 Nobeigums.

SESTDIEN, 30. JANVĀRĪ

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Raidāmuga. 15.30 Skaņu plates. 16.00 Pēcpusdienas koncerts I. 17.15 Pēcpusdienas koncerts II. 18.30 Jautra kaļavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaļalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Preses un rad. polit. apskats. 20.15 No Berlīnes. 21.15 No Berlīnes. 22.20—24.00 Deju mūzika.

KATRU DARBDIENU.

5.00 Vācu kaļavīriem. 6.15 Vingrošana. 6.30 Mūzika. 6.45 Ziņas latv. v. 7.00 Ziņas v. v. un konc. 8.00 Mūzika. 9.00 Ziņas v. v. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25—11.30 Pārtraukums. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. 12.45 Mūzika. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Landesdienst Ostland. 15.00 Virspav. zin. lēns atkārtojums un isas ziņas. 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 18.00 Aktuālītātes. 20.00 Ziņas v. v. 21.00 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v. 23.00 Landesdienst Ostland. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

LIELA NESAPRAŠANA

Staļins: „Ko tas nozīmē, ka mēs visu laiku visās frontēs ejam uzbrukumā, bet vienmēr un visur mūs atsit ar smagiem zaudējumiem un mēs kā netiekam, tā netiekam uz priekšu?”

Komisārs: „Es arī nesaprotu, biedr Staļin, kā tas vāciešiem neapnīk!”

Dzīves mākslinieks.

„Vajaġ prast dzīvot. Ja es izdaru kādu muļķību, es pats pirmais par to pasmejos un citiem vairs nav man ko pār-mest.”

„Pareizi gan, citiem atliek tikai apskaust jūsu bezgala jautro dzīvi!”

Skolā.

„Jānīt, saki, kādi zobi cil-vēkam nāk pēdējie?”

„Zelta, skolotāja kungs!”

Viņa dēļ.

„Kā jūs gribat, lai jūs glez-noju — frakā vai kažokā?”

„Manis dēļ jums nav galva

jālauza: varat mierīgi paturēt mugurā to pašu nosmulēto paltraku.”

Viesnīcā.

„Kā jūs man pasniedzat tik mazu kotletī?”

„Ediet vien, to pašu neap-ēdīsiet!”

Beigas.

Viņa raksta: „Pēc tā, ko es par jums dabūju zināt, starp mums visam beigas! Lūdzu sūtīt atpakaļ visas manas vēs-tules!”

Viņš atbild: „Lai notiek! Savas vēstules varat meklēt „Izejvielas” noliktavās.”

JAUNA DZIESMA VECĀ MELDINĀ

Atkal nogremdēta vesela karavāna tankkuģu.

Tas gan var satriekt brašos jūras vilkus,
Atliek skumt, tikai skumt abiem šiem!..

(„Orbis”)

Slavenība.

„Divdesmit piecus gadus es mocī-jos ar rakstniecību, līdz pārliecinājos, ka tas nav mans īstais arods.”

„Un tad jūs beidzāt rakstīt?”

„Kur nu vairs! Es jau biju kļuvis slavens...”

Satikšanās.

Viņi norunā satikšanos pie lielā pulksteņa.

„Tātad rīt pulksten sešos!” viņa saka.

„Es bušu noteiktā laikā, bet ap ku-ru laiku es jūs varētu tur sagaidīt?” jautā viņš.

Viņa saprot.

„Kādēļ tu nesauci palīgā, kad tas kareivis tevi skūpstīja?”

„Kaġavīram palīdzība nebija vaja-dzīga.”

Genijs.

„Kā jūs domājat, maestro, vai ģe-niālitate ir iedzimta īpašība?”

„Nezinu, kundze, man nav bērnu.”

Pietiek ar ēzeli.

Provinces teātrī bēdīgs aktieris uz skatuves kliedz: „Zirgu! Pus ķēniņ-valstī par vienu zirgu!”

Skatītājos kāds istsaucas: „Vai ar ēzeli jums nepietiktu?”

Aktieris priecīgi paskatās zālē un atbild: „Jā, nāciet tik šurp!”

Istajā vietā.

„Es nezinu, kur toreiz bija mana galva, kad es nolēmu tevi precēt?”

„Uz mana pleca, mīļais!”

Uz viesībām.

„Mīļā, vai tu jau esi saposusies?”

„Pilnīgi, mīļais, vēl tikai cepure jā-uzliek.”

„Labi, pa to laiku es ieskriešu pie friziera noskūties.”

Lūgums lasītājiem.

Kāda Amerikas avīze, kas parasti ļoti sīki aprakstīja visādus nelaiemes gadījumus, kādu dienu ievietoja sa-vās slejās šādu lūgumu lasītājiem: „Visus mūsu lasītājus, kas pirms kā-da auto izbraukuma parasti iestipri-nās ar degvīnu, laipni lūdzam jau lai-kus piesūtīt redakcijai savas ģimēt-nes, uzdodot arī svarīgākos biografi-jas datus. Tādā kārtā mūsu līdz-strādniekiem atztaupīsies pūles ap-staigāt slimnīcas un morgus pēc ne-laiemes gadījumiem, kurus jūs būsit cietuši.”

Agrs sākums.

Zibēfrīcis tuvojas nepazīstamai skaistulei.

„Jaunkundz, man šķiet, mēs varētu būt ļoti draugi!”

Jaunkundze dod viņam vērtīgu plīķi.

„Velas un petroleja, mūsu ģimenes dzīve sākas jau priekš kāzām!” kon-statē Zibēfrīcis.

Nelaieme.

„Nāc, Ernestīne, mums jāpastei-dzas!”

„Tūlīt, es tikai meklēju savu lietussargu.”

„Nemeklē, es to vakar iedevu Čā-činas kundzei.”

„Tad tas skaistais lietussargs pa-galam!”

„Kā tā, vai tad viņa neatdos?”

„Tas ir viņas!..”

Pieradis.

Pēkšņi frontē kaġavīru grupas tu-vumā sprāgst mīna. Visi salemas, ti-kai Dzeguzīte paliek mierīgs.

„Tu laikam gan jau sen esi frontē, ka tā pieradis?”

„Nē, bet man mājā ir pieci bērni.”

Šņācenis.

Mazais Zaļzirņu Jurītis dūšīgs zēns, bet vēl mokās ar valodas grūtībām. Viņš grib dziedāt „Cuči, guli, lāča bērns,” bet nekā nepadodas č skaņa. Māte līdz apnīkumam māca:

„Jurciņ, saki čē, saki čī, saki čā!”

Zaļzirnīs uzmet abiem smiņīgu skatu.

„Ko smeijies? Būtu labāk pamācījis bērnam, kā jāizrunā čē!”

„Bērnam var iemācīt tikai to, ko pats zina. Vai tu zini, kas ir č?”

„Tas ir tāds burts.”

„Nekā nebija! Č ir fonētikā dentālā afrikāta, kur vienā kopartikulācijā sa-plūdīs dentālais nebalsīgais slēdzenis t ar alveolāro priekšmēles šņāceni š.”

„Vai tētīt lunā tģigānitki?” ieinte-resējās Jurītis.

„Jesīm, Jurciņ, tētis šodien ir šņā-cenis!”

Zaļzirņa kundze aizved Jurīti, bet Zaļzirnīs noliek pie malas grāmatu izdvēsdams:

„Skaties nu vēl konversācijas vārd-nīcā: atkal es tas vainīgais!” K. K.

Draugi.

„Ar ēzeļiem es nerunāju!”

„Bet es labprāt, tādēļ neskrejiet prom!”

BALTĀ NAMA ENGELIS

Balts engēlis šīs vīrs pēc skata,

Bet mellem viņam mute plata:

Viņš žēli sūdzas dziesmā garā,

Ka rauts pret paša gribu kaġā!

J. Dr.

ILLŪSTRĒTS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagner'a (Dzirnavu) ielā 57. Tālrūpi: izdevējs 34692, atbildīgais redaktors 34654, redaktors 22588, redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 29. janvārī.